

Četvrtak, 5. decembar 2008.

Svedok Reynaud Theunens

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.05 h

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Dobar dan svima. Gospodine sekretare, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobar dan, časni Sude. Dobar dan svima u sudnici. Ovo je predmet *IT-06-90-T Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare.

svedok: Reynaud Theunens

SUDIJA ORIE: Dobro jutro i vama, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS: Dobro jutro, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hteo bih da vas podsetim, da ste još uvek vezani svečanom zakletvom koju ste dali na početku vašeg svedočenja.

SVEDOK THEUNENS: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, da li ste spremni da nastavite vaše unakrsno ispitivanje?

ADVOKAT KAY: Jesam, časni Sude, hvala vam.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KAY - NASTAVAK

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gospodine Theunens, okrenućemo se na temu terena, higijene i sanitarnih mera. Strane 245, 246 i 262 u vašem izveštaju. Prvi dokument koji bih hteo da vidimo je označen sa 2D070167. To je dokument od 15. oktobra 1993. godine. Napisao ga je doktor Brkić iz uprave za zdravstvo i odeljenja za veterinu, to je izdalo Mnistarstvo odbrane, i možemo da vidimo prvu stranu. „Uputstva za izvođenje higijenskih i sanitarnih mera na terenu koji pod

kontrolom jedinica Hrvatske vojske.“ I kao što sam rekao, autor je načelnik uprave za zdravstvo, pukovnik Brkić. Da li ste ranije videli ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam ranije video ovaj dokument.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li ste znali da se za doktora Brkića tada reklo da je načelnik uprave za zdravstvo u Ministarstvu odbrane?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Verovatno sam to znao pre nego što sam došao u ICTY, ali tokom mog rada ja nisam naišao na podatak u vezi sa dr. Brkićem i njegovim zanimanjem.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da pređemo na stranu 2 u izveštaju. Kao što možemo da vidimo, na strani 1 se nalazi početak. I njegova uputstva se odnose na različite vrste poslova koje treba uraditi. Vidimo da stoji pronalaženje identifikacije i sahranjivanje uvijenih neprijateljskih trupa i civila, uklanjanje životinjskih leševa, zbrinjavanje stoke koja luta, i nekoliko drugih povezanih koraka u vezi sa tim. Od drugog do poslednjeg paragrafa piše: „Higijenske i sanitarn mere izvodi regionalna Služba za civilnu zaštitu, u saradnji sa jedinicama koje zahtevaju higijenske i sanitarne...“ i to zavisi od obima operacije. Nema potrebe da idemo detaljnije kroz ovaj izveštaj, koji govori sam za sebe na veoma očigledan način, koje mere treba preduzeti, ali je relevantan jer je to uputstvo u kojem stoji ... jer to citira načelnik štaba, general Červenko. Da li se sećate da o govori o uputstvu iz 1993. godine?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne sećam se konkretno da se načelnik Glavnog štaba, general Červenko, poziva na ovaj dokument.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ne moramo da idemo detaljnije o ovoj informaciji, ali hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1056, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1056 je usvojen u spis.

ADVOKAT KAY: Hajde da se sada vratimo na mere koje su preduzete, i na ono što je napisano u to vreme u vezi sa ovom stvari, jer je to jedna od stvari na koju vi ukazujete u vezi sa vašim zaključkom da je general Čermak, na dnevnoj bazi, izdavao naređenja i preduzimao mere s ciljem da se normalizuje život, i dok je to radio, oje bio najviša vlast u Kninu, i nadređen civilnoj policiji i MP-u, vojnoj policiji, u Kninu. Hajde da pogledamo prvi dokument, D ... dokazni

predmet Odbrane broj D598. Ovo naređenje je izdao general Červenko 5. avgusta 1995. godine, i tiče se sanitacije područja gde je izvedena operacije *Oluja*. Pre svega, da li vam je poznat ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da jeste, jer sam u odeljku u kojem govorim o operaciji *Oluja*, odnosno, o tome kako su se svakodnevno stvari razvijale tokom i nakon *Oluje*, uključio naređenje generala Gotovine da se osnuje tim za sanaciju unutar zone odgovornosti splitske vojne oblasti, i sećam se ... ili mislim da se sećam da se on poziva na naređenje načelnika glavnog Štaba, i može biti da je to upravo ovaj dokument.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. To je naređenje koje je izdato 11. avgusta 1995. godine, dokezni predmet Tužilaštva broj P496, da bi se znalo o čemu govorimo. Ovde vidimo na načelnik štaba izdaje naređenje vojnim oblastima, uključujući i Split, o uspostavljanju mešovitog odreda za sanaciju. Možemo videti očite stvari koje su u vezi sa tim. Ako pređemo na stranu 2, vidimo da se jedinice spominju na vrhu. Vidimo da timovi za sanitaciju isto tako uključuju kriminalističke tehničare iz MUP-a za identifikaciju, osobe koje vode evidenciju, medicinski tim za hitnu medicinsku pomoć, eksperte za eksploziv, patologe, i druge obučene lekare za utvrđivanje uzroka smrti, radnike komunalnih službi za sahrane, i veterinare. I onda pod 2 možemo videti da treba da rade u koordinaciji sa policijskom upravom i Kriznim osobljem zdravstva županija, treba da uključe jedinicu za civilnu zaštitu iz županijske policijske uprave u tim određenim okruzima, i ne spominje se splitska vojna oblast u paragrafu 2. Tokom rada odreda za sanaciju komandant će koordinisati sva pitanja.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, mislim da se u paragrafu 2 prvi deo odnosi na sve vojne oblasti, a onda stoji da za vojnu oblast i druge specijalne jedinice Bjelovara, Karlovca i Gospića, to se zove DDD odeljenje, treba da bude uključen. Moj je utisak da se prvi deo rečenice odnosi na sve vojne oblasti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Hajde da pređemo na stranu 3, jer ovde vidimo referencu na izveštaj koji smo upravo videli, jer na strani 3 se kaže da će se to sprovesti na osnovu instrukcija koje se nalaze u naređenju uprave za zdravstvo, od 15. oktobra 1993. godine. Vidimo da se tu bavi tim pitanjima, i naređenje se detaljno bavi tim stvarima, i kraj naređenja na strani 5 je poslat splitskoj vojnoj oblasti. Tako da, mi znamo, gospodine Theunens, da su više vojne vlasti preduzimale korake od 5. avgusta koje se tiču higijene i sanitacije terena, i da su izdavali uputstva koja pokazuju koordinaciju između i civilnih i vojnih vlasti; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, to je tačno. I samo za vašu informaciju, naređenje generala Gotovine se može naći na strani 147 drugog dela izveštaja. Ono što je meni inetersantno u kontekstu naređenja generala Gotovine, jeste da on takođe organizuje tim za Knin, u svom naređenju ne spominje komandanta garnizona u Kninu, iako je naređenje generala Gotovine datirano na 11. avgust.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I to je tačno. Idemo kroz sve korake koje su preduzeti kako bismo došli do 11. avgusta, jer treba pogledati i dokumente između, gospodine Theunens. Sledeći dokument je dokazni predmet Tužilaštva broj P506, i to naređenje koje sada možemo videti je od 5. avgusta, govorili ste o tome u nekoliko prilika, i rekli ste da je to naređenje izdato tog datuma, kako ste rekli, kako bi ste pokazali da je gospodin Čermak bio na vlasti tog dana. To je vaša fusnota 976. Sada vidimo dokazni predmet Tužilaštva broj P506. Izdao ga je general Čermak, i datirano je na 5. avgust. Shvatio sam iz komantara koje ste juče dali da ste, u stvari, preispitali taj datum kada sam vam ja dao naznaku da je to nešto što treba da se analizira.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako. Numeracija, kada pogledate kasnija naređenja generala Čermaka za ... mislim, koja su izdata narednih dana, oni imaju niže brojeve dokumenata. Recimo, 08, ili 07, umesto 10. Postoje različite opcije. Ja ne mogu da izvedem konačni zaključak. Može biti da je datum netačan. Može biti da je broj netačan. Može biti da su obe stvari netačne. Ali je interesantno da ovde isto nema referenci ka naređenju generala Červenka. Nije obavezno da u uvodu stoji takva referenca, ali se to često radi, a ovde nema referenci ka naređenju generala Gotovine. Opet, ne može se izvući konačni zaključak ... o tome, jer, da, neko može reći, Pa, činjenica da nema referenci ka naređenjima znači da je ovo naređenje možda izdato pre drugih naređenja, ali ja neću da izvodim takav zaključak, jer može biti da je general Čermak smatrao da je nepotrebno da se pozove na neka druga naređenja.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Mi znamo da se dokazni predmet Odbrane broj D609 sa klasifikacijom, sa brojem 3231, a to je vojni pečat. Broj 019509, a dokazni predmet Odbrane broj D609 je datiran na 10. avgust, ali se završava sa brojem 10, i datiran je na 5. avgust. Da li ste istraživali to, jer znam da ste primetili te brojeve?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako. Dokazni predmet Odbrane broj D609 na kraju ima broj 09. Međutim, takođe se sećam da, na primer, u fusnoti 982 postoji dokument koji se završava sa brojem 02, koji je datiran na 8. avgust. Broj 10, mislim koji se završava brojem 10, takođe sam ga našao, mislim, jednom drugom prilikom ali mnogo kasnije. Dakle, kao što sam rekao ranije, može biti da je datum pogrešan, ali može biti i da je broj pogrešan.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To ste nam već rekli.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nema potrebe da ponavljate. Ali ćemo pogledati dalje o dr. Brkiću. Ali, kada je reč o onome što se dogovilo, sam gospodin Čermak nije došao u Knin 5. avgusta. Da li ste znali za to?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Znam da je 5. avgusta imenovan na tu poziciju.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To nije pitanje. Da li ste znali da li je ili nije stigao u Knin 5. avgusta?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, ne znam da li je stigao 5. avgusta ili nije.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Postoji dokazni predmet u ovom predmetu da je on došao 6. avgusta, i to je nešto što treba reći. Vidimo šta piše u naređenju. Nema potrebe da dalje to gledamo. Hajde da sad pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D603. To je dokument broj 4956 po Pravilu 65 ter, gospodine Theunens. To je specijalni izveštaj zameniku ministra, i dolazi od načelnika Odeljenja za civilnu zaštitu iz Zagreba, gospodine Čemerina. Da li ste ranije videli ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da sam naišao na taj dokument dok sam istraživao.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li ste naveli ovaj dokument u vašem izveštaju?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da nisam. I mislim da to pokriva celu teritoriju Hrvatske, odnosno, teritoriju koja je bila ... nad kojom je ponovo uspostavljena hrvatska kontrola kao rezultat operacije *Oluja*.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Služba za civilnu zaštitu se nalazi unutar Ministarstva unutrašnjih poslova, i to je organizacija koja je odgovorna za higijenu i sanitaciju terena unutar Ministarstva unutrašnjih poslova; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Ovde vidimo da je 4. avgusta, načelnik sektora obavestio zamenika ministra da su jedinice civilne zaštite spremne, u skladu sa naređenjem za aktivacijom, zadarsko- kninske policijske uprave. To ćemo kasnije da pogledamo, i kaže se da je neophodno da se pristupi asanaciji poginulih osoba na terenu sa oslobođenog područja u koordinaciji sa vojnim vlastima i uz njihovo odobrenje da se koordiniše sa krivičnom policijom. U istom telegramom se tražio od ovih policijskih uprava da učestvuju u logističkoj podršci kako bi se organizovali kolektivni centri. Ako sada pređemo na sledeću stranu, videćemo da je 5. avgusta, tu na dnu strane, tu stoji datum, ali na strani 2, ako možemo da vidimo vrh strane, malo nam nedostaje, u 19.10 časova zamenik ministra objavljuje da naše jedinice ulaze, između ostalog u Knin, a u 19.17 časova zove dr. Brkić i obaveštava da će on i njegovi ljudi ući prvi, u skladu sa dogovorom sa potpredsednikom Kostovićem, i mi treba da pripremimo jedinice za čišćenje koje treba da čiste navedeno područje, počevši od jutra 6. avgusta, pa nadalje. Da li znate nešto o dogovoru sa potpredsednikom Kostovićem?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislite na dogovor između gospodine Brkića i ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, to mi nije poznato.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A o sporazumu na osnovu kojeg je gospodin Brkić sledio dogovor sa potpredsednikom Kostovićem? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ništa konkretno, ali to vidim kao vrstu autorizacije koju je dao Kostović, ali to nas vraća na isto.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Možemo videti da se razgovara sa drugim policijskim upravama, uključujući i zadarsko-kninsku, kako bi se pripremile jedinice tog dana. Poslat je telegram, naređenje da se izvede čišćenje sa detaljnim uputstvima o metodu sprovođenja čišćenja, i uzorak koji treba da bude popunjen sa podacima onih koji su poginuli. Zadarsko-kninska policijska uprava je poslala pomoć za izvođenje zadataka čišćenja, i vidimo broj ljudi koji su dodati timu. I onda idemo na 6. avgust. Možemo da vidimo da je Messers Matur, iz zadarsko-kninske policijske uprave, koji je načelnik odeljenja za civilnu zaštitu tog tela, i drugi, da su tražili kratka uputstva koja su se ticala čišćenja puteva i pristupa oslobođenim naseljima. Sastanak je održan u 9.55 časova, sa osobljem za Krizne zdravstvene situacije, uključujući gospodina Čemerina koji je napisao ovaj dokument. Da li biste se složili da to pokazuje jedan organizovani pristup ovoj stvari, koja se sprovodi kroz Ministarstvo unutrašnjih poslova, koja se tiče sanacije terena?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako. I to me malo podseća na ono o čemu smo govorili u kontekstu vojnog rukovođenja i komandovanja po profesionalnoj liniji. Proceduru je ustanovila Ministarstvo unutrašnjih poslova, kako to treba da se izvršava, i kao što smo videli na prvoj strani, čišćenje je izvedeno u koordinaciji i uz odobrenje vojnih vlasti u tom području.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Ako možemo da pređemo na sledeću stranu. Vidimo dalje detalje o tome šta se dešavalo tokom tog dana u odnosu na preduzete akcije. Nema potrebe da ih dalje gledamo. To su informacije o procesu. Na strani 4, ako pređemo na to, vidimo da nisu primljene nikakve informacije iz policijske uprave Šibenika koje se tiču čišćenja Drniša, i onda boldovane vidimo probleme koji su uočeni tokom tog dana: jedinice na terenu su tokom operacije uglavnom prepuštene same sebi, bez neophodne opreme, sa slabom komunikacijom, komunikacija sa zadarsko-kninskom policijskom upravom je otežano zbog veličine oslobođene teritorije, koordinacija unutar policijske uprave je nezadovoljavajuća. I zbog svega ovoga, vidimo ovde čoveka, gospodina Borisa Davidovića, da je poslat iz odeljenja Ministarstva za unutrašnje poslove na zadarsko-kninsku teritoriju da bude koordinator za sprovođenje čišćenja unutar teritorije policijske uprave. Hajde da tu stanemo i pogledamo gospodina Davidovića, to je ime koje prepoznajete iz informacija koje smo gledali koje se tiču ove teme?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Možda sam video ime ranije, ali ga nisam spomenuo u mom izveštaju.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Prvo vidimo da se preduzimaju dalji koraci, uključujući one koje preduzima gospodin Davidović. Strana 5 ...

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: I samo želim da naznačim da se tekst koji je boldovan odnosi na, kako sad vidim iz dokumenta, odnosi se na celu teritoriju gde je bila sprovedena operacija *Oluja*.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To ćemo utvrditi, da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Strana 5. Dalje informacije o tome šta se događa. Opet se ide kroz ono šta se zahtevalo u Kninu, koji su koraci preduzeti. Prelazimo na 7. avgust, dan pre nego što je ovaj izveštaj napisan. A 8. avgusta su preduzeti neki drugi koraci. Hajde da se vratimo na stranu 6. Ti koraci 8, u trećem paragrafu, gospodin Davidović, u 20.50 časova, izveštavanje, i izveštaj od gospodina Čička, koji je juče imenovan za koordinatora čišćenja Knina, koji je izvestio u 22.00 časova 8. avgusta o situaciji u Kninu da je organizacija jako slaba. Tog dana je 170 članova civilne zaštite radilo u Kninu. I onda govori o detaljima toga, da je to težak fizički rad, visoka temperatura. Delatnici zadarsko-kninske policijske uprave nisu pokazali ni najmanje interesovanja da obezbede logističku podršku. Mehanički kopač (bager za sahranjivanje) je van upotrebe, i nepokretan. Detalje možete videti ovde. I onda se pojavljuje dr. Brkić. To je na strani 5 u dokumentu na hrvatskom jeziku. Oko 20 tela je pokupljeno tog dana u Kninu, i stavljeno je u hladnjaču do pokopavanja. Dr. Brkić stvara određene probleme. Tako da, Čičko traži da njegovo delovanje bude ograničeno. Do dolaska gospodina Čička, sahrane je organizovala zadarsko-kninska policijska uprava, i on kaže da je na osnovu dogovora sa dr. Brkićem, sahranjivanje je vršeno u zajedničkom grobu. Konkretni problem je nedostatak komunikacije iz Knina, tako da danas nije moguće uspostaviti komunikaciju ni iz komande generala Čermaka. I ovde vidimo više detalja. Na poslednjoj strani se samo nalazi potpis gospodina Čemerina ... na ovom dokumentu. Ukazavši na sve ove stvari, da li biste se složili da to pokazuje da je, pre svega, Ministarstvo unutrašnjih poslova, čak i u to vreme, uspostavilo program koji se bavi higijenom i sanatacijom terena?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, i to je se primenjivalo, kao što smo videli na prvoj strani, u koordinaciji i uz odobrenje vojnih vlasti u tom području. Mogu li samo nešto da kažem o...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: ... dr. Brkiću i zajedničkom grobu?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Imam izveštaj od ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Proći ćemo kroz sve ... molim vas, samo me pratite. Ne želim da držite govore ...

SUDIJA ORIE: Da. U stvari, mislim da se gospodin Theunens nije spremao da drži govor.

SVEDOK THEUNENS: Ne, ne.

SUDIJA ORIE: Istovremeno, ako biste pratili liniju ispitivanja koje razvija gospodin Kay, i ako mislite da nešto nedostaje, onda ćete na kraju imati priliku da dodate šta god da nedostaje. Dakle, ako biste želeli da pokrenete neku stvar, molim vas napišite kratku belešku, i onda proverite na kraju da li je sve bilo pokriveno.

ADVOKAT KAY: Zahvaljujem se časnom Sudu, i nisam hteo da budem nepristojan, gospodine Theunens. Samo, ja imam određeni program i ograničeno vreme, i želim da budem siguran da ćemo sve to pokriti kako napredujemo. Časni Sude, može li ovaj dokument da se usvoji u spis?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislio sam da je to već dokazni predmet.

ADVOKAT KAY: Izvinjavam se. To mi je promaklo.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pored tog spominjanja generala Čermaka ovde, nema drugih referenci ka njemu, i nigde se ne spominje da je on koordinisao ili da je bio glavni za te mere koje je preduzimalo odeljenje za civilnu zaštitu. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, ali želim da naglasim da izveštaj govori o situaciji na području koje pokriva operaciju *Oluja*, a sa druge strane, kao što smo upravo videli, činjenica da nije bilo moguće uspostaviti komunikaciju iz ... sa komandom generala Čermaka, je naglašena u izveštaju, a to znači da je to važno za primenu sanitarnih zadataka, da postoji komunikacija sa generalom Čermakom.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Tu stoji: „Poseban problem je nedostatak bilo kakve komunikacije iz Knina uopšte, ...“ dakle, iz celog Knina, „tako da danas nije čak ni moguće uspostaviti komunikaciju ...“ a to se ne odnosi samo na generala Čermaka, već na komunikaciju sa bilo kim u Kninu, da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, to je tačno, ali činjenica da je general Čermak ... da je njegovo ime naglašeno u izveštaju, meni to nešto znači, jer je u Kninu bilo i mnogo drugih ljudi, očigledno.

SUDIJA ORIE: Da. Može biti jasno da ... čini se da je opisana uopštena situacija, i konkretno je spomenuto da ne može da se uspostavi komunikacija sa komandom generala Čermaka, što znači da su makar oni to imali na umu, i da su pokušavali da učine to. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da pređemo na dokument broj 5387 po Pravilu 65 ter. To je fusnota 976 u vašem izveštaju. I tu vidimo ... nemam datum na ovom dokumentu u engleskoj verziji, ali u hrvatskoj verziji možemo da vidimo da je datum 8. avgust, i da je to od dr. Brkića. Upućeno je generalu Čermaku, i to je izveštaj o higijenskim i sanitarnim merama, i govori se o ...

SUDIJA ORIE: Da li je tačno da ovaj dokumnet na engleskom ne odgovara ni na koji način originalu, ono što trenutno vidimo na našim ekranima? Nikada nisam video prevod koji je četiri puta duži ...

ADVOKAT KAY: Da. Očigledno se nešto dogovdilo u sistemu, časni Sude, i ja sada mogu da vidim ceo tekst. Da. Ako možemo da samo pogledamo verziju na engleskom, kako bismo uštedeli na vremenu. Hvala vam.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovo je izveštaj koji je Brkić poslao generalu Čermaku, odnosi se na naređenje, govori o uputstvima iz 1993. godine koje smo pogledali, i daje detalje o nekoliko datuma, 7. avgust, 8. avgust, 9. avgust, o ljudima koji su bili obrađivani, i kaže da su svi bili obrađeni na osnovu odredaba Ženevske konvencije, i da su sahranjeni kao što je uobičajeno. Grobovi su obeleženi u pravilnim intervalima, i stavljan je krst sa oznakom na svaki od njih. I sve neidentifikovane osobe u procesu sekundarne identifikacije, i drugi izvešaj će biti podnet u toku dana. Postoji još izveštaja koje ćemo pogledati, tako da ćemo samo proći kroz njih, kako bi bili ... kako bismo se pozabavili njima, ali je očigledno da postoji sukob između gospodina Brkića, brigadira Brkića, i gospodina Čemerina, kada se radi o tome ko je šta pravilno uradio, i to možemo da zaključimo iz ovog dokumenta. Mogu li da dam ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Prvo da pojasnimo ovu stvar. Ako se to usvoji u spis, onda, naravno, to će biti original i prevod. Primetio sam da se ERN broj u engleskom prevodu završava sa 7670, a izgleda da se original, koji se nalazi na našim ekranima, završava sa brojem 7667.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, postoji na poslednjoj strani sertifikat, koji mi ne gledamo iz očiglednih ... osim ako časni Sud ne želi da potvrdi da je to kopija.

SUDIJA ORIE: Ja samo želim da budem siguran da kada nešto usvajamo u spis, da znamo šta usvajamo u spis, i mi ćemo imati ...

ADVOKAT KAY: Strana 2.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: Ja ne ...

SUDIJA ORIE: Ono što ja imam pod ovim brojem na ekranu, kao što ste ranije rekli, to je dokument od 8. avgusta 1995. godine, pri čemo prevod na engleski nije samo duži, već je i bez datuma.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, to nije isti dokument. Da, to nije isti dokument.

SUDIJA ORIE: Nije. Ali, ako nešto usvojimo u spis, moramo da usvojimo zajedno i original i prevod, tako da konačna odluka o usvajanju u spis treba da sačeka dok ne vidimo da je original pravilno sačuvan.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, zamolićemo Tužilaštvo da nam dostavi original. To nismo mi sačuvali u sistemu, pa ćemo pokušati da rešimo to.

SUDIJA ORIE: Ne okrivljujem nikoga, ali nisam sklon da usvojim u spis prevod dokumenta koji je potpuno drugačiji dokument. To je ...

TUŽILAC WAESPI: Pokušaćemo da nađemo roiginalnu verziju na B/H/S-u, koja odgovara prevodu.

SUDIJA ORIE: Da, i onda kad ga nađete, kada je sačuvate u sistemu, možete li da nas obavestite kako bismo mogli da donesemo odluku o toj stvari, ali već može da bude obeleženo za identifikaciju, dok se čeka da se sačuva original. Gospodine sekretare, to bi bio ...?

sekretar: To bi bio dokazni predmet 1057, obeležen za identifikaciju, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Sledeći dokument je dokazni predmet Odbrane broj D609, to je fusnota 977 ili 1048, tiče se naređenja generala Čermaka koje je upućeno dr. Brkiću, za odlaganje ... otpada. Ovo pokazujem da bismo imali potpunu sliku. Dokazni predmet Odbrane broj D ... nastavićemo odatle. Dokazni predmet Odbrane broj D610 je sledeće naređenje koje se tiče uklanjanje životinja i sanitarnih mera. Nemo potrebe da pokazujemo to. Sada možemo da predemo na dokument koji je označen sa 2D07-0423. Taj dokument je takođe od 10. avgusta 1995. godine, i to je zahtev za premeštanje osoblja iz Civilne odbrane, i kaže se kada je reč o sanaciji opštine Knin: „Zahtevamo premeštanje osoblja iz Ministarstva unutrašnjih poslova, grad Zagreb, u tim za sanaciju terena u Kninu, sa ciljem poboljšanja efikasnosti.“ I to je zahtev gospodinu Čičku, koji se spominje u tom ranijem izveštaju, Pretresno veće će se setiti toga, i spominje se i fr. Santetić, i traži se da oni budu privremeni raspoređeni u kninski garnizon, i to je

potpisao general Čermak. Sa ovim naznakama ovde, gospodine Theunens, da li biste se složili da gospodin Čermak nije naređivao civilnoj odbrani u Ministarstvu unutrašnjih poslova, već je tražio pomoć u vezi sa ovim merama?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako. I to pokazuje da mora da se pravi razlika između ovlašćenja generala Čermaka u Kninu, i kao što smo juče videli u dokumentima o vojnom osoblju, on je tražio od različitih struktura, tako da razlika između ovlašćenja u Kninu i njegove pozicije prema spoljnjem svetu, očigledno da neko na poziciji komandanta garnizona, ili neko na poziciji generala Čermaka u gradu Kninu, ne može da izdaje naredjenja ministru u Zagrebu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I mi znamo iz ranijem izveštaja gospodina Čemerina, od 8. avgusta, da je, u stvari, gospodin Čičko već bio dole na terenu i radio.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, to je moguće. Ne sećam se tačno, ali je moguće.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pa, to je bitna stvar, jer je on osoba koja je bila kritična prema dr. Brkiću, ako se sećate odljka koji sam vam pročitao.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Mislim da je to već dokazni predmet. Zar to nije dokazni predmet Odbrane broj D610?

ADVOKAT KAY: Ne, ovo je...

SUDIJA ORIE: Izvinjavam se.

TUŽILAC WAESPI: Da. Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Bez prigovora. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokazni predmet Odbrane broj D1058.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1058 je usvojen u spis. Gospodine Theunens, videli smo drugi dokument. Mislim da je to bio dokazni predmet Odbrane broj D609, fusnota 977. Iz onoga što se ja sećam, tu je bilo ... jedan od termina koji je tu korišćen jeste „podređenost.“ Da li se sećate toga? I u skladu sa poslednjim pitanjem, možete li da objasnite

situaciju, kada je reč o traženju pomoći, podređenosti, pojasniti kako tačno treba da razumemo to. Možda možemo da dobijemo dokument na ekranu.

ADVOKAT KAY: Dokazni predmet Odbrane broj D609.

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, razlika između ova dva dokumenta, po mom mišljenju, jeste da je general Čermak imao zvanje komandanta kninskog garnizona, i on je i on je imao različita ovlašćenja, kako smo videli u poslednjih nekoliko dana, na osnovu njegove pozicije komandanta garnizona, pri čemu se takođe bavio stvarima koja idu izvan onoga što je utvrđeno u pravilniku kao dužnosti komandanta garnizona. Dokazni predmet Odbrane broj D609 pokazuje da je služba za higijenske i sanitarne mere u Kninu podređena generalu Čermaku, to odgovara onome što smo videli u ranijem dokumentu, u izveštaju o upućivanju timova za sanaciju u različite delove Hrvatske, pri čemu je Ministarstvo unutrašnjih poslova odredilo kako ti timovi treba da budu formirani, kako treba da deluju, koje propise treba da primenjuju kada, na primer, sahranjuju ljudska tela, ali dokument jasno govori da će oni delovati u koordinaciji i pod vlašću vojnih vlasti u toj oblasti. Dokazni predmet Odbrane broj D609, za mene predstavlja primer ovlašćenja, vojnih ovlašćenja u tom području nad timovima za sanaciju, pri čemu, kao što sam rekao, general Čermak može da izdaje naređenja načelniku službe za higijenske i sanitarne mere u Kninu. Poslednji dokument koji smo videli, tu se koristi reč „zahtev,“ i ja razumem zabunu da se ponekad „zahtev“ koristi u dokumentima, a u stvari može da se kaže iz sadržaja da je to naređenje, ali poslednji dokument, očigledno je da to nije naređenje, i doneo sam taj zaključak na osnovu konteksta dokumenta. General Čermak može da traži od Ministarstva unutrašnjih poslova da mu obezbede dodatno osoblje, ali to vidim kao ... molbu kojom se pita da mu se obezbedi ... izvinjavam se, Ministarstvo unutrašnjih poslova da mu obezbedi osoblje, pri čemu je Ministarstvo unutrašnjih poslova to koje će odlučiti da li ili ne da mu dodeli to osoblje. Mislim, i drugi dokumenti koje smo videli u ovom kontekstu, mogli smo da vidimo da je nadređeni, naravno, neko ko zahteva od podređenih da urade nešto, ali iz sadržaja to je bilo u stvari da nadređeni naređuje podređenom da uradi nešto. Mislim da, kada se gledaju ovi dokumenti, da treba pogledati i ko ih je potpisao, kome su upućeni, koje su *de jure* ili *de facto* odnosi između pošiljaoca i primaoca, i na osnovu tih aspekata mi možemo ... i sadržaja dokumenta, mi možemo da odredimo njegov značaj u smislu da li je to zahtev kao molba ili zahtev kao naređenje.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da sada pogledamo dokument o kojem ste govorili ranije, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P496, pokazuje naređenje od 11. avgusta, izdao ga je general Gotovina na osnovu Červenkovog naređenja od 5. avgusta 1995. godine. I ovo naređenje se izdaje kako bi se očistio teren. Vidimo operacije čišćenja u Kninu, i onda vidimo naređenje

odredu. Uzeli smo malo vremena kako bismo se bavili ovim jer sad ovo dolazi sve zajedno, ova imena smo ranije videli, možda će ih Pretresno veće prepoznati. Gospodin ... kapetan Radović, gospodin Davidović, gospodin Batur. Hajde da pređemo na stranu 2. Tu stoji još imena, šta će se dogoditi u vezi sa sastavom grupa. Strana 3. Opet se spominje kapetan Radović kao koordinator za čišćenja, opremu. Strana 4. Spominje se uputstvo dr. Brkića koje smo pogledali na samom početku.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Možete li da mi pokažete gde se spominje ime dr. Brkića u dokumentu, jer to još nisam video.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ne, na vrhu strane vidite 15/10/93. To je uputstvo koje smo pogledali juče na početku, to je uputstvo dr. Brkića. Zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nemam to na mom ekranu, ali ...

SUDIJA ORIE: Možemo li da pogledamo ... vi očigledno govorite o datumu, datumu dokumenta iz 1993. godine.

ADVOKAT KAY: Da, možda je na prethodnoj strani, časni Sude. Znam da elektronski sistem sudnice ima svoja čuda, ali dokumenti su ... idite dole, molim.

SVEDOK THEUNENS: Da.

SUDIJA ORIE: Tu možemo da vidimo u pretposljednem redu, 15. oktobar 1993. godine, a to je datum ...

ADVOKAT KAY: Da.

SVEDOK THEUNENS: Ali ja sam mislio na dr. Brkića u kontekstu njegove uloge u Kninu, kao što smo videli u dokumentima ... mislim, njegovim izveštajima generalu Čermaku. Ja nisam video njegovo ime u ovom dokumentu, ali možda sam propustio nešto.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovde uopšte niste videli njegovo ime, pogledaćemo. Zato sam vam naznačio u izveštaju gospodina Čemerina od 8. avgusta gde on najavljuje da on ide tamo, za razliku od naređenja službe za civilnu zaštitu. I pogledaćemo dalje šta on kaže za sebe. Ovo je sve od generala Gotovine, o organizaciji kako bi se bavilo ovim pitanjem. Vidimo na poslednjoj strani da je poslato u nekoliko delova splitske vojne oblasti, uključujući i komandnata garnizona.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vrlo dobro. To je već dokazni predmet. Hajde da pređemo na sledeći dokument, to je dokument broj 4981 po Pravilu 65 ter. To je opet izveštaj pukovnika Brkića koji je upućen generalu Čermaku. Datum je 12. avgust. To je izveštaj o higijenskim i

sanitarnim merama. On ponavlja prethodni izveštaj koji smo videli da je podneo 9. avgusta, dajući detalje na prvoj strani, citirajući opet svoje uputstvo od 15. oktobra. Hajde da pređemo na stranu 2. On govori o daljim detaljima o obeležavanju grobova. To je strana 1 u elektronskom sistemu sudnice. I vidimo da on govorio o tome kako su grobovi označeni, na propisanoj udaljenosti, i tako dalje.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokazni predmet Odbrane broj D1059.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1059 je usvojen u spis. Gospodine Kay, ranije, i ja shvatam da je to složenija stvar, skrenuli ste nam pažnju na numeraciju dokumenata i datuma, 5. avgust, i datako dalje. Primetio sam gledajući u neke od ovih dokumenata da, makar pored drugih dokaza o tome ko je došao kog datuma, da nema velike doslednosti u numeraciji dokumenata i datuma. Na primer, ovde imamo 02 dokument od 12. avgusta, dok već 8. i 9. imamo mnogo veće brojeve. Samo kako bih razumeo stav Odbrane, da li kroz druge dokaze koje imamo ... da li treba da zaključimo da neki dokument od 5. avgusta možda nije izdat 5. avgusta, ne prvenstveno na osnovu numeracije, već, pre svega, na osnovu drugih referenci. Da li je to ...

ADVOKAT KAY: Da. Časni Sude, tu nema misterije. Ja ću vam predstaviti svoju poziciju i objasniti je Pretresnom veću. Mislim da je ispravno kao što ste ...

SUDIJA ORIE: Ne, ali ako sam dobro razumeo vaš stav, nema potrebe da ga ponavljamo.

ADVOKAT KAY: Tačno.

SUDIJA ORIE: Ako kažete, Ne, pogrešno ste razumeli moj stav, onda će vam, naravno, zatražiti pojašnjenje.

ADVOKAT KAY: Da. To ... to naređenje od 5. avgusta je nešto što je nemoguće da je izdato od strane generala Čermaka tog datuma. On nije bio u Kninu. On nije imao taj ... taj pečat. Naš stav je da se dr. Brkić pojavio, rekao da je on ... stavio se na raspolaganje generalu Čermaku, i počeo da radi njegov posao, i to mu je general Čermak dozvolio, i onda se vratio kod generala Čermaka i rekao mu da mu treba naređenje, i otišao je kod njega da potpiše to naređenje. To je naš stav, i videćete iz drugih dokumenata da je bilo nekih kontaverzi oko toga šta je dr. Brkić radio u Kninu

kada su drugi organi već bili na poslu, i zamenik ministra je postao umešan kada ga je poslao tamo dole. Dakle, to je jedna slika haousa i konfuzije.

SUDIJA ORIE: Da, dakle, datumi na dokumentima i stav Odbrane se objašnjava time da je kasnije postojala potreba da se ima neka vrsta dokumenta. Sada mi je jasno.

ADVOKAT KAY: Da. I naš stav je da se time dr. Brkić pravdao, časni Sude, vezano za neke dokumente.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na ovom objašnjenju. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Da. Izvinjavam se ako sam bio tajnovit o tome, nisam hteo da komentarišem ...

SUDIJA ORIE: Ne, ali naravno, ja gleda u brojeve...

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: ...u odnosu na datume, i onda, naravno, pitam se kako treba da razumem tu stvar.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hajde da sada pređemo na...

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da, možda da rešimo otvoreno pitanje sa dokaznim predmetom Odbrane koji je označen za identifikaciju, to je broj 1057, ako možemo da pređemo na dokument broj 5387 po Pravilu 65 ter, vidimo da je pravi original na B/H/S- sačuvan u elektronskom sistemu sudnice.

SUDIJA ORIE: To je sada ... pravi dokument je sačuvan?

TUŽILAC WAESPI: To je tačno.

SUDIJA ORIE: Onda ću proveriti to. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude. Hvala vam, gospodine Waespi. Dokument koji je označen sa 2D07-0372.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovo je izveštaj dr. Brkića koji je upućen Ministarstvu odbrane, gospodinu Šušku, na papiru kninskog garnizona. To je izveštaj o njegovom radu između 5. i 12. avgusta 1995. godine, i on piše ministru, iako ne odgovara na neko konkretno naređenje ili zahtev, kako možemo videti na početku pisma. Pogledaćemo dalje da vidimo šta se kaže. „Dragi gospodine ministre, 5. avgusta 1995. godine sam došao u oslobođeni Knin, u uobičajeni nadzor koji vršim u takvim situacijama, i zatekao sam sledeće stanje...“ I onda on daje opis u ovom izveštaju. Vidimo da se to na slaže sa opisom koji je dao gospodin Čemerin u dokumentu od 8. avgusta, ali on kaže da je postojao problem na groblju. Tamo je bila velika rupa. Bilo je nekoliko tela u toj rupi, i nekoliko oko nje. To nije propisno odrađeno, „pa sam izdao naređenje jednom inženjeru, Jeliću, da se ophodi prema telima u skladu sa Ženevskom konvencijom, da izvede kompletan forenzički proces ... identifikacije,“ da sahrani svako telo, da obeleži grobove, i da kontaktira lokalnog sveštenika. Sve aktivnosti treba da budu minimalne jer je predsednik dolazio u posetu 6. avgusta. On se vratio 7. avgusta ujutru, i video da je rupa iza crkve zakopana. Raspitao se o tome, „Ali nisam dobio odgovor. Postalo mi je jasno da zbog toga što je zadatak bio osetljiv i zbog drugih zadataka, moje prisustvo tamo je bilo neopodno.“ I onda govori o naređenju generala Čermaka, gde kaže da je formirao četvu koja je preuzela zadatak, i zajedno sa službom za civilnu zaštitu, odradila zadatak u skladu sa svim pravilima higijene i sanacije, odnosno, tela koja su se nalazila u istoj prostoriji su razdvojena i odvojeno sahranjena. I onda govori dalje o detaljima. Govori o sanaciji životinjskih leševa. I možete videti pred sam zaključak pisma: „Nadam se da sam opravdao svoje prisustvo,“ i onda spominje još jednog doktora. Da li ste ranije videli ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Uključio sam ovo u fusnotu 980, na strani 246 u engleskoj verziji, u drugom delu mog izveštaja.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I evo nas. Skrenuli smo pažnju Pretresnog veća na ovo. Ovo dokazuje naređenje koje smo već videli, kao i neka druga priložena dokumenta.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokazni predmet Odbrane broj D1060.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1060 je usvojen u spis, i dokazni predmet Odbrane broj D1057, original je sačuvan. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Sledeći dokument je označen sa 2D07-0428. Ovo je od 14. avgusta. Opet je od dr. Brkića, ovog puta je upućen načelniku Glavnog štaba, generalu Červenku, i to je izveštaj o njegovom učešću u operaciji *Ljeto 1995*. Nema potrebe da idem detaljnije o tome, ovo nudim samo u svrhu upotpunjavanja slike o čemu on piše. Časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokazni predmet Odbrane broj D1061.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1061 je usvojen u spis

ADVOKAT KAY - PITANJE: I sledeći dokument je dokazni predmet Tižilaštva broj P543. To je sličan ali nije isti kao izveštaj koji smo ranije videli koji je upućen ministru odbrane, gospodinu Šušku. To je od dr. Brkića generalu Gotovini, datum je 16. avgust, i on izveštava o svojim aktivnostima između 5. i 12. avgusta, i počinje sa: „Gospodine generale, došao sam u oslobođeni Knin 5. avgusta 1995. godine, u redovnu inspekciju koji izvršavam u ovakvim prilikama, i zatekao sam sledeću situaciju,“ i onda su informacije koje smo ranije videli, kao i ostatak pisma isti kao i pismo upućeno ministru. Pored toga, ima još jedan izveštaj koji moramo da viidmo. To je dokazni predmet Odbrane broj D612. Ovog puta dr. Brkić piše načelniku štaba, generalu Červenku, 29. avgusta, i izveštava o čišćenju terena između 5. i 28. avgusta. I opet ponavlja: „To je nešto što radim posle svake takve akcije,“ i onda ide u detalje svog posla i šta je mogao da vidi na groblju. Hajde da pređemo na stranu 2. Sledeće detalje smo već videli u ranijim izveštajima. Dalji detalji, međutim, od 7. avgusta. „... Došao sam na groblje i našao zatrpanu rupu ... ko je to uradio? Nisam dobio odgovor. Bilo mi je jasno da je moje prisustvo od suštinske važnosti.“ Formiran je tim, i on govori o naređenju, i onda znamo da slede dalji detalji o tome, čišćenje terena. I na strani 3 govori o završnom poslu koji će biti poslat u izveštaju, daje dalje tehničke detalje.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude. Nema daljih informacija na koje treba da vam ukažem a da su vezane za ovo, ali to je uloga dr. Brkića. A sada ćemo da pređemo na umešanost Ministarstva unutrašnjih poslova i šta se tamo događalo. Časni Sude, ako možemo da pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D232. To je dokument od pomoćnika ministra u Ministarstvu unutrašnjih poslova, to je gospodin Židović.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li znate koja je pozicija gospodina Židovića, koje su bile njegove odgovornosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ako pogledamo kraj dokumenta, tamo ćemo to naći, ali ja nemam konkretno znanje o tome.

ADVOKAT KAY - PITANJE: On je zadužen za civilnu zaštitu i vatrogasnu službu, i izdao je niz naređenja odeljenjima policijske uprave na osnovu te odgovornosti. I možemo videti na ovoj strani, 4. avgusta, naređenja koja su izdata. Na strani 2, paragraf 3, govori o, pored ostalih, o zadarsko-kninskoj policijskoj upravi, govori im da se pripreme za aktivaciju jedinica. Odmah aktivirati odred za higijenske i sanitarne mere, i odred za čišćenje terena. Paragraf 4: „U navedenim policijskim upravama u saradnji sa vojnim vlastima, i na osnovu njihovog odobrenja, uključiti se u uklanjanje leševa, u saradnji sa kriminalističkom policijom. Voditi zapisnik,“ i tako dalje. Ako pređemo na dokazni predmet Odbrane D233, to je naređenje od sledećeg dana, 5. avgusta, i ja ću proći kroz ovo veoma brzo kako bih zaključio ceo niz dokumenata koji su već usvojeni u spis kao dokazni predeti, časni Sude, kao bismo globalno pokrili ovu temu, jer mislim da je Pretresno veće dovoljno upoznato sa ovim dokaznim predmetima do sada. Vidimo higijenske i sanitarne mere, 5. avgust. Ovo je opet dokument od gospodina Židovića. Procenjeno je da postoji veliki broj leševa ljudi koji su ubijeni u području. Odmah angažovati sve raspoložive resurse na terenu. I dovesti ljudstvo iz ostalih uprava. Strana 2, određene korake preduzeti u vezi sa leševima i eksplozivom, pregledom terena. Identifikacija, fotografisanje, uzimanje otisaka prstiju sa leševa. Identifikacioni brojevi, i sahraniti ih u pojedinačne grobove, propisno ih obeležiti krstom, i kaže se da samo pojedinačne grobnice treba kopati. Prema međunarodnom pravu, svaka grobnica u kojoj se nalazi više od četiri tela smatra se masovnom grobnicom. Strana 3. Imati na umu da leševe treba zapisati na priloženim obrascima. I onda se daju detalji o jedinicama koje treba da izvedu taj zadatak. Gospodine Theunens, da li ste upoznati sa ovim dokumentima koji su proistekli iz Ministarstva unutrašnjih poslova, i da su ti dokumenti dalje poslali zadarsko-kninskoj policijskoj upravi o merama i koracima koje treba da se preduzmu u vezi sa sanacijom i čišćenjem terena?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisu mi poznati ovi konkretni dokumenti, ali sam upoznat sa procedurom, kao i sa saradnjom i ulogom vojnih vlasti u primeni ovih procedura.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li znate ulogu civilnih vlasti u primeni ovih procedura?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Imali smo bezbroj, verovatno 20 ili 30, dokaznih predmeta u ovom slučaju koji se bave ovom stvari, i ni u jednom se, zapravo, ne govori o gospodinu Čermaku. Oni pokazuju, u stvari, da Ministarstvo unutrašnjih poslova deluje nezavisno i odvojeno, po sopstvenim procedurama u vezi sa ovom temom. Da li ste to uzeli u obzir?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, ali ne bih gledao ove dokumente izolovano od ... od, na primer, uputstva koje ste ranije pokazali, gde je jasno rečeno na prvoj strani da ove sktivnosti treba izvesti u saradnji i uz odobrenje vojnih vlasti. Dokument koji smo sada videli, mislim ... ne, dokazni predmet Odbrane broj D232, jasno govori u paragrafu 4 da postoji zahtev

za saradnjom sa vojnim vlastima, i mislim da je sa stava zdravog razuma, da je to logično. U području gde se vode vojne operacije ili gde su se vodile, vojska je najbolje organizovana struktura. Vojska zna teren. Oni znaju gde se nalaze leševi. Oni mogu da znaju gde, na primer, gde se nalaze nagazne mine. I čak i ako Civilna odbrana izvodi određene aktivnosti, oni moraju da saraduju vojnim vlastima i da primaju uputstva od vojnih vlasti kako bi znali gde i kada da obavljaju sanitarne aktivnosti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ova veoma detaljna naređenja da se identifikuju jedinice unutar civilne zaštite odeljenja Ministarstva za unutrašnje poslove pokazuju, u stvari, da general Čermak nije komandovao ovim agencijama u Kninu; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Videli smo brojne dokumente, uključujući i one koje je potpisao brigadir Brkić, gde se govori o komandi generala Čermaka.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da, videli smo to, ali mi smo gledali vojne dokumente, i ako želite, mi možemo da prođemo kroz 30 ili 40 dokumenata Ministarstva unutrašnjih poslova, svi oni navode proceduru za koju ste rekli da vam je poznata, a koje pokazuju da Ministarstvo unutrašnjih poslova deluje unutar sopstvene hijerarhije, i ne smatra sebe podređenim generalu Čermaku; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Slažem se sa vama da se ne radi o podređivanju Ministarstva unutrašnjih poslova generalu Čermaku, već se radi o delovanju određenih elemenata Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno, jedinica Civilne odbrane koje deluju uz saradnju i pod nadzorom vojnih vlasti u određenoj oblasti, i što se tiče područja kninskog garnizona, dokumenti koje sam ja uključio u svoj izveštaj na stranama 245 i 246, ukazuju na to da je general Čermak vojna vlast.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vi dajete preveliki značaj vašem stavu o ovoj temi, zar ne, gospodine Theunens? Vi ste naveli samo onaj deo vašeg izveštaja koji se bavi garnizonom i generalom Čermakom, naređenjima Brkića; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To su zapravo izveštaji brigadira Brkića?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Isto tako postoji P05 ... već smo imali dokazni predmet Tužilaštva broj P505, možda je bilo rasprave oko datuma, ali ga je potpisao general Čermak.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da se samo fokusiramo na pitanje. Sada se bavimo Ministarstvom unutrašnjih poslova. Ustanovili smo da Ministarstvo unutrašnjih poslova ima odeljenje za civilnu zaštitu. Odeljenje za civilnu zaštitu izdaje naređenja policijskoj upravi, koje ima svoje jedinice za civilnu zaštitu, tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Te jedinice onda deluju na osnovu naređenja odeljenja policijske uprave za civilnu zaštitu, i bave se pitanjima higijene i sanacije terena. I mogu da se pozovem na ... pa, na 30 ili 40 naređenja. Pretresno veće ih je videlo. Te ... te operacije se u potpunosti sprovode bez ovlašćenja generala Čermaka da upravlja njima. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Kao što sam objasnio, Ministarstvo unutrašnjih poslova je ono koje izdahe uputstvo timovima. Takođe objašnjava timovima kako da izvedu svoj posao, ali je vojna vlast ta koja određuje kada i gde će se te aktivnosti sprovesti, i takođe je u vojnoj nadležnosti, makar na osnovu dokumenata koje sam pregledao i uključio u svoj izveštaj, ko prima informacije o primeni zadataka sanacije. Ovi timovi će očigledno takođe slati izveštaj ili slati informacije o primeni svojih dužnosti Ministarstvu unutrašnjih poslova, kao i, na primer, kao što ste pokazali, o problemima koje imaju, ali opet, to nije isključivo vrsta aktivnosti koju sprovodi ministarstvo unutrašnjih poslova. Mora da postoji saradnja sa vojnim vlastima, kao što smo videli u prvom, nazovimo ga tako, generičkom dokumentu koji ste pokazali, da se aktivnosti sanacije izvode u saradnji i uz nadzor vojnih vlasti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Spomenuli ste saradnju, ali ste rekli saradnja uz nadzor vojnih vlasti. Ako stavimo Brkića sa jedne strane, to je osoba koja nije iz odeljenja za civilnu zaštitu, ali gde je unutar odeljenja za civilnu zaštitu u Ministarstvu unutrašnjih poslova makar jedno naređenje generala Čermaka kojim on njima nešto nalaže?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da postoje dva elementa u ovom pitanju. Šta ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Samo odgovor ... jasno je na šta ciljам.

SUDIJA ORIE: Gospodina Kay ... gospodine Theunens, vi možete da ukažete na dva elementa u pitanju, ali možete li molim vas da ih identifikujete, i onda ću vam reći da li možete govoriti o njima, da ili ne.

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, prvi element je da gospodin Kay kaže da sam ja rekao saradnja pod nadležnošću.

SUDIJA ORIE: Da. A drugi element je bio?

SVEDOK THEUNENS: A drugi element su naređenja generala Čermaka.

SUDIJA ORIE: Dobro. Hajde prvo da raspravimo o prvom elementu.

SVEDOK THEUNENS: Prvi je, ja nemam dokazni broj, ali ... ono što ja zovem generičkim dokumentom, koji smo videli kada smo rekli da aktivnosti sanacije mora da se izvode u saradnji sa i pod nadležnošću vojnih vlasti. To je bio ...

SUDIJA ORIE: Pošto smo to razjasnili, možete li da pređete na drugi element.

SVEDOK THEUNENS: Drugi element, pa, imam dokument koji je dokazni predmet Tužilaštva broj P506 u svom izveštaju.

ADVOKAT KAY: Možemo li da dobijemo to na ekranu, molim. Dokazni predmet Tužilaštva broj P506.

SVEDOK THEUNENS: To je onaj o čemu smo raspravljali kada smo govorili o datumu i numeraciji.

ADVOKAT KAY: To je Brkićev dokument. Ne, vi ste ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunes, mislim da je deo pitanja bio da ostavite dr. Brkića sa strane, ako su bila neka naređenja od njega.

SVEDOK THEUNENS: Pa, ovo je naređenje generala Čermaka.

ADVOKAT KAY: Bojim se da onda moramo da idemo kroz sve dokazne predmete onda.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Bojim se, gospodine Theunes, da vi igrate samo za jednu stranu. Da, igrate.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. Ja mogu da izvedem zaključke samo o dokumentima koje sam video. Sada, jedina, mislim, opcija ... drugu opciju koju vidim jeste da pored ovog tima, i mi takođe imamo tim koji je ustanovio ... tim koji je ustanovio general Gotovina, da postoje odvojeni timovi koji deluju, odnosno, ono što ste vi nazvali tim Ministarstva unutrašnjih poslova, ali onda bih morao da pregledam još dokumenata od Ministarstva unutrašnjih poslova kako bih video kome su ovi timovi Ministarstva unutrašnjih poslova slali informacije u vezi sa svojim aktivnostima. Videli smo jutros dokument, pregled aktivnosti tih timova, u kojem su naglašeni problemi komunikacije u Kninu, i naročito je naglašeno da je bilo ... da nisu čak mogli da dođu ni do generala Čermaka u Kninu. Samo smo videli dokument na ekranu, ali se ne sećam da smo videli da se u tom dokumentu spominje neki viši pripadnik oružanih snaga. Sada, ako ... ako je situacija takva da postoje odvojeni timovi, odvojeni timovi Civilne odbrane, koji deluju na tom području, ja nisam video dokumente, takve dokumente ili dokumente koji ukazuju na to tokom pripreme mog izveštaja, ali sam voljan da razmotrim te dokumente, i onda da pregledam šta je uključeno u izveštaj. To što je uključeno u izveštaj jeste na osnovu materijala koji sam pregledao, i tu imamo naređenje generala Čermaka da se osnuje tim ili ... izvinjavam se, da se organizuje osoblje, to je ovo što sada vidimo, dokazni predmet Tužilaštva broj P506, i imamo Brkićeve izveštaje. Nisam naišao na materijal koji...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Videćete, nakon pauze.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To je ...

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ali samo hoću da kažem nešto o položaju gospodina Brkića. Vi ste zaista pokazali dokument Civilne odrbane gde su iskazane određene rezervacije rema poziciji i ulozi gospodina Brkića. Ja bih očekivao da pripadnici civilne zaštite ukažu na to pitanje i generalu Čermaku. Ovo je nagađanje, slažem se, ali...

SUDIJA ORIE: Hajde da ne nagađamo.

SVEDOK THEUNENS: U redu.

SUDIJA ORIE: Imaćemo pauzu, i nastavićemo u 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, molim vas nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da se vratimo na dokazni predmet Tužailaštva broj P496, molim vas, to je naređenje generala Gotovine od 11. avgusta. I moja pitanja se, gospodine Thuenens, u stvari tiču ovlašćenja gospodina Čermaka, a to se nalazi u delu izveštaja koji smo ... kojim se bavimo. I nekoliko puta ste govorili o ovom naređenju, od 11. avgusta. Vidimo da je to naređenje da se formiraju operativne grupe i komanda odreda, i tu ćete videti kapetana Borisa Radovića. On je takođe radio za MUP Ministarstva unutrašnjih poslova, u odeljenju za civilnu zaštitu. Izvinjavam se, to je Boris Davidović, zamenik koordinatora za čišćenje terena. Ne znam da li sam to pročitao tačno, ili ispravno. I tu vidimo Stanka Batura, ko je bio na čelu civilnog odeljenja ... odeljenja za civilnu zaštitu, u stvari, zadarsko-kninske policijske uprave i neke druge pripadnike komande odreda. Ako prežemo na stranu 2, videćemo još imena, i od čega svaka operativna grupa treba da se sastoji. Ako pređemo na stranu 3, na sredini strane vidimo da će vreme i mesto gde strane treba da se jave odrediti koordinatorski za čišćenje terena, kapetan Radović. I vidimo različitu opremu iz logističkih baza i operativnih grupa brigada u paragrafu 5. Pod brojem 6, vidimo kombinaciju osoblja i opreme iz policijske ... iz splitsko-dalmatinske policijske uprave, i da treba sprovesti čišćenje terena, u redu 10, na osnovu uputstva od 15. oktobra 1993. godine. Ako poredemo na sledeću stranu, to je paragraf 12: „Poslati dnevni izveštaj do 22.00 časova, sa stanjem u 20.00 časova; izveštaju slati u OPL sektor Glavnog štaba Hrvatske

vojske.“ I završni izveštaj najkasnije u roku. I ovaj dokument je poslat različitim delovima splitske vojsne oblasti, uključujući i kninski garnizon. Stvar o kojoj sam vas ja ispitivao o gospodinu Čermaku jeste, da li je on komandovao osoblju Ministarstva unutrašnjih poslova ili čak osoblju splitske vojne oblasti, koje je uključeno u ovo čišćenje terena, i primetićete da naređenje generala Čermaka kaže da izveštaje treba slati u Člabni štab vojske; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Vidimo da ... mislim, slati Glavnom štabu vojske, slažem se, ali to je drugi deo pitanja. Prvi deo je da se u ovom naređenju nigde ne govori o ulozi generala Čermaka u vezi sa ovim timovima za čišćenje, pogotovu sa timom za čišćenje za Knin, i smatram da je to neobično. Kada sam govorio o ulozi generala Čermaka u kontekstu čišćenja terena, to je deo na stranama 245 i 246, uključio sam njegova naređenja za formiranje osoblja za higijenske i sanitarne mere. Pokušao sam kada sam pregledao dokumente da napravim vezu između ova dva dokumenta, odnosno dokaznog predmeta Tužilaštva broj P506. Tu je takođe i dokazni predmet Odbrane broj D610, to je naređenje generala Čermaka, i dokaznog predmeta Tužilaštva broj P496, i nisam uspeo da ih povežem, osim da je dokazni predmet Tužilaštva broj P496 zapravo izdat nakon dokaznog predmeta Tužilaštva broj P506, iako je ... može se diskutovati o datumu dokaznog predmeta Tužilaštva broj P506, ali je dokazni predmet Odbrane broj D610 od 10. avgusta. I samo da završim odgovor, imamo izveštaje brigadira Brkića koji su upućeni generalu Čermaku, makar jedan ili dva izveštaja od 12. avgusta. To je sve što imam da kažem u vezi sa vašim pitanjem.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako pogledamo ovo, i ako pogledamo šta nam ovaj dokument može reći, da na osnovu ovog naređenja splitske vojne oblasti, sistem izveštavanja nije obuhvatao generala Čermaka; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A to ukazuje da general Čermak nije komandovao ovim konkretnim naređenjima i operacijama.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Kao što sam rekao, dokazni predmet Tužilaštva broj P496 ne spominje ulogu generala Čermaka. On se spominje samo kao jedan od primalaca.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Možete li da odgovorite na pitanje? Vi bi trebalo da budete ekspert za rukovođenje i komandovanje, jedna od osnovnih stvari rukovođenja i komandovanja jeste da postoji sistem izveštavanja generalu Čermaku, ako on komanduje ovim jedinicama; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Rukovođenje i komandovanje zaista podrazumeva verifikaciju sprovođenja naređenja. Najlogičniji način za to je, naravno, da se nekome šalju izveštaji, ali kao što sam spomenuo nekoliko puta, komandant mora i sam da prikuplja informacije. Slažem se sa vama da bi najlogičniji pristup bio da ... ako je general Čermak imao ulogu u vezi sa timovima koji su formirani dokaznim predmetom Tužilaštva broj P495, najlogičniji pristup bi bio da se spomene njegovo ime u vezi sa timom Knina, da se odredi koja je

bila njegova uloga, i onda to takođe zavisi od njegove uloge, koja je određena u dokaznom predmetu Tužilaštva broj 496, odrediti da li njemu treba da se šalju izveštaji ili ne. To nije urađeno u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P496.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A dokumenti generala Čermaka koje ste koristili kako biste pokazali njegovu učešće u ovom svojstvu i pre ovog datuma, pre ovog perioda kada izdaje naređenje i kada dr. Brkić njemu izveštava o stvarima pre ovog datuma.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Naređenja generala Čermaka koja sam pregledao su stvarno pre ovog datuma, ali kao što sam spomenuo, postoji ... makar jedan izveštaj brigadira Brkića nakon ovog naređenja. U fusnoti 980 imam izveštaj brigadira Brkića od 12. avgusta.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I događaji o kojima se govori u tom izveštaju su pre 11. avgusta; da li je to tačno? To smo videli danas.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Naslov je „Izveštaj o higijenskim i sanitarnim merama preduzete ...“

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pogledaćemo to. Pogledaćemo to.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ako možda možemo da vidimo prethodnu stranu dokaznog predmeta Tužilaštva broj P496, kako bismo videli da li tu stoji datum u naređenju, ukazujući na to kada naređenje stupa na snagu. Mislim, samo kako bismo razjasnili pitanje gospodina Kaya.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Izvinjavam se, nisam razumeo. Pogledaćemo to.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Često naređenje takođe sadrži informaciju kada naređenje stupa na snagu. Videli smo mnoga naređenja koja kažu da ovo naređenje odmah stupa na snagu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovde stoji „ovim.“ Ovde stoji „ovim.“

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I stoji: „Poslati dnevne izveštaje do 22.00 časova.“ Znači da odmah stupa na snagu. I ako pogledamo dokument broj 4981 po Pravilu 65 ter, to sad ima dokazni broj, ali ja ...

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mm-hm. Imate dokazni predmet Odbrane broj D1059?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nemam broj. Da, 1059, datum je 12. avgust. Videćete da, u stvari, da se tu govori o događajima do 11. avgusta.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno. Opet, ovo nije egzaktna nauka, ali je za očekivati da bi brigadir Brkić, ako su timovi formirani na osnovu naređenja generala Gotovine, koje je dokazni predmet Tužilaštva broj P496, već aktivni, ako su već stigli i počeli sa svojim aktivnostima, da bi brigadir Brkić obavestio generala Čermaka o tome. Opet, to nije nešto što se

mora, ali bi bilo logično u kontekstu vojnog izveštavanja i vrstama izveštaja koje šalje brigadir Brkić, ali želim da naznačim da ovo nije konačni zaključak, već je ... samo želim da naglasim da bi bilo nelogično za Brkića da ne spominje timove koje je formirao general Gotovina ako su oni već postali aktivni.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Mi ... mi vidimo šta je napisao Brkić, i kome nakon toga, i sada ćemo da pogledamo izveštaje i dokumenta koje je izdalo Ministarstvo unutrašnjih poslova, jer ste rekli da niste znali za njih. Hajde da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D444. To je dokazni predmet Odbrane D444. To je dokument od 5. avgusta 1995. godine. To je opet od pomoćnika ministra, gospodina Zidovića, upućeno je operativnoj službi policijske uprave u Zagrebu. Govori o upućivanju pomoći zadarsko-kninskoj policijskoj upravi, i šalju se snage Civilne zaštite. Ovo nije dokument koji je na bilo koji način poslat generalu Čermaku, ali je datum 5. avgust. Hajde da pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D447. Datum je 6. avgust 1995. godine, opet od pomoćnika ministra Židovića, iz Ministarstva unutrašnjih poslova, upućeno operativnoj službi policijske uprave Primorja-Gorski Kotari, o slanju pomoći zadarsko-kninskoj policijskoj upravi. Možemo da vidimo pod kojim uslovima.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, u dokumentu stoji da oni treba da budu poslani u Gračac, kako bi pomogli sa čišćenjem terena. Možda je Gračac samo tačka okupljanja, odakle će biti poslani u druga područja, ali Gračac ne pripada ovoj zoni koja je pokrivena ... makar kako je to definisano u dokaznom predmetu Odbrane broj D33, u zonu koju pokriva zadarsko-kninski garnizon.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Znam to, gospodine Theunens, ali optužnica, kao što ćete se setiti, je drugačije definisana u ovom predmetu od područja garnizona, tako da ima nekoliko stvari koje spadaju van područja garnizona, i o tome govore dokazi u ovom predmetu. Vidimo da se tu spominje Gračac, pomaganje u čišćenju terena zadarsko-kninskoj policijskoj upravi. Govori se kome treba da se jave. Gospodinu Sačiću.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: A to je...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nastavite.

SUDIJA ORIE: Molim vas.

SVEDOK THEUNENS: To je logično, mislim, slaže se sa onim što sam rekao ranije. Da su poslani timovi i onda treba da ... stupe u kontakt sa lokalnim vlastima. Nisam mnogo govorio o prisutnosti specijalne policije u području Gračaca kao ni o ulozi gospodina Sačića, ali su timovi poslani u to područje, i tamo treba da kontaktiraju vlasti, koje će im dati zadatke, kao i gde i kada

će da izvedu zadatke, a to je, u uopštenim terminima, odnosno, *modus operandi*, odredilo Ministarstvo unutrašnjih poslova s obzirom da moraju da se pridržavaju određenih procedura dok obavljaju svoje zadatke.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Dokazni prdmet Odbrane broj D448. Ovo je jedan drugi dokument od pomoćnika ministra Židovca, datum je 6. avgust 1995. godine, operativnoj službi zadarsko-kninske policijske uprave. Da?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislimda se opet radi o području Korenice ... nisam siguran za sada, ali Korenica i Gračac su van zone odgovornosti kninskog garnizona, kako je utvrđeno u dokaznom predmetu Odbrane broj D33.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nema potreba da nam govorite o tome. Znamo koje je područje kninskog garnizona, i kao što sam rekao, u ovom predmetu se radi o širem području nego što je samo pofručje kninskog garnizona. To su stvari koje ja moram da obradim. Verujte mi na reč. Ovde se spominju Knin i Udbina, da. I tu se radi o mobilizaciji 150 pripadnika jedinice za Civilnu zaštitu, i naređuje se zadarsko-kninskoj policijskoj upravi da obezbedi sobe i prehranu za njih. Hajde da prđemo na dokazni predmet Odbrane broj D43. Dokazni predmet Odbrane broj D43 je od 7. avgusta 1995. godine. To je opet od pomoćnika ministra Zidovca, upućeno je splitsko-dalmatinskoj operativnoj službi u to vreme. Tiče se pomoći zadarsko-kninskoj policijskoj upravi. I onda se govori o Kninu, opet o potrebi za hitnim čišćenjem terena u gradu Kninu, da se hitno mobiliše 100 regruta civilne zaštite, i oni će biti poslani na posao. Oni moraju da se jave gospodinu Stanku Baturu u kninskoj policijskoj stanici. Njega se sećamo iz izveštaja od 8. avgusta, to je izveštaj gospodina Čemerina, kao i iz naređenja generala Gotovine od 11. avgusta. I opet, policijska uprava će obezbediti prevoz, i tako dalje. Hajde da pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D449, dokazni predmet Odbrane broj D449. To je dokument od 8. avgusta 1995. godine, opet o slanju pomoći zadarsko-kninskoj policijskoj upravi, iako se ovde opet naređuje da se ide u Gračac, i traži se još regruta. Navodi se njihov broj, šta će se desiti sa njihovim uniformama, i upućeno je istarskoj operativnoj službi. Hajde da pređemo na ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, stavljate ovo pred svedoka. Razumeo sam iz njegovih ranijih odgovora da on smatra da ovi dokumenti nisu iznenađujući u smislu da se uglavnom fokusiraju na obezbeđivanje osoba, više nego što daju neke detalje. Ako su ostali dokumenti isti, možda nije neophodno da pređemo kroz sve njih.

ADVOKAT KAY: Zahvaljujem, časni Sude. Daću predlog.

SUDIJA ORIE: Onda ćemo znati kako veštak razume ove dokumente, šta ... kako objašnjava da se ni na koji način ne spominje niti se upućuje na gospodina Čermaka, pri čemu je Pretresnom veću jasno da ste vi dali drugačiji značaj odsustvu bilo kakvog spominjanja ili upućivanja na gospodina Čermaka u ovim dokumentima.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, nisam se tim pitanjem eksplicitno bavio kada sam gledao ove dokumente. Ako mogu da postavim pitanje svedoku o tome. Neću ići kroz ostatak dokumenata s obzirom da Pretresno veće ...

SUDIJA ORIE: Ovo što ste do sada radili jeste, da ste uveli dokument a niste postavili nikakva pitanja, i onda ste prešli na sledeći dokument, a naravno, u određenom trenutku, treba postaviti pitanja svedoku u vezi sa njima.

ADVOKAT KAY: Naravno, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da su ovi ljudi izveštavali komandu generala Čeraka, on bi se nalazio među adresama tog naređenja, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Videli smo različite dokumente koji se bave time, kao što je časni Sud objasnio, o obezbeđivanju ljudi. U jednom slučaju je objašnjeno da oni moraju da kontaktiraju gospodina Željka Sačića, i onda sam ja objasnio zašto sam smatrao da se to slaže sa onim što sam ranije rekao. U sledećem dokumentu govori se o načelniku policije u Kninu. Postoje dokumenta koja, kao što sam objasnio, se ne bave sa područjem koje je pod kninskim garnizonom, i slažem se sa vama da se u ovim dokumentima ne spominje general Čermak. To je sve što mogu da kažem o njima, jer postoje različite vrste ...

SUDIJA ORIE: Ali pitanje je bilo ...

SVEDOK THEUNENS: Da.

SUDIJA ORIE: ... da ako su ove jedinice ili ... da, da su ove jedinice bile stavljene na raspolaganje generalu Čermaku, da li bi to bilo logično, ili da li bi se očekivalo da se njegovo ime nalazi u tim dokumentima. To je bilo pitanje.

SVEDOK THEUNENS: Mislim da je bio jedan dokument, negde gde se spominje načelnik kninske policijske uprave. Bilo bi logično, iako dokument ne objašnjava da li ... mislim da se radi o gospodinu Baturu, da li je ili ne trebalo da kontaktira gospodina Čermaka u vezi sa korišćenjem timova. I to nas vraća na početnu raspravu, dakle ... ali u striktnom smislu, ovi dokumneti ne spominju generala Čermaka. To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: A ako je on imao komandu, on bi morao da zna šta je ..

SUDIJA ORIE: To je bio deo vašeg ranijeg pitanja. Svedok je očigledno izabrao da ... da se konkretno bavim jednim pitanjem, a to je naravno Pretresno veće razumelo na određeni način.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Onda ću preskočiti ostala dokumenta, o slanju ovih ljudi u zadarsko-kninsku policijsku upravu, i hajde da pogledamo D ... dokazni predmet Odbrane broj D464. Da li vam je i jedan od ovih dokumenata koje smo do sada videli poznat od ranije?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, mislim da ih nisam video ranije, osim, naravno, dokaznog predmeta Tužilaštva broj P496.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li postoji neki razlog zbog čega niste analizirali ovaj aspekt predmeta u vašem delu izveštaja koji se odnosi na generala Čermaka?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Razlog je to što ... ja nisam analizirao ulogu Civilne odbrane jer sam smatrao da je to izvan sfere mog iskustva ili ekspertize, i to je takođe razlog zašto možete da vidite da... u malom odeljaku koji se bavi ulogom generala Čermaka u odnosu na čišćenje terena u Kninu, nisam govorio ni o jednom dokumentu Civilne bezbednosti. Jedino sam se pozivao na naređenja, odnosno, naređenja koja je izdavao general Čermak ili dokumente koji su slati generalu Čermaku. I to je ono što sam rekao pre pauze, da nisam uzeo u obzir dokumenta civilne odbrane.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Hajde da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D464, opet vidimo pomoćnika ministra, gospodina Zidovca, 16. avgusta je poslao svim policijskim upravama ... i samo kad smo već tu, zadarsko-kninska policijska uprava, da li ste znali da je to bila policijska uprava koja je služila kao rezervni, ili kao centar resursa, ako želite, kotarsko-kninske policijske uprave?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, iako nisam 100 posto siguran da li se radi o opštinama koje su pod zadarsko-kninskom policijskom upravom, ili pod splitsko-dalmatinskom upravom.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Struktura je takva da kotarsko-kninska uprava prima resurse jer nema odeljenja iz zadarsko-kninske uprave, koja kontroliše ostale. Da li ste znali za to?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gospodin Židovec traži podnošenje informacija od policijske uprave jer su one neophodne kako bi se sastavili izveštaji, i on hoće podatke o sklanjanju tela, podatke o broju civila u prijemnim cetrima. Opet, ako ... ako je gospodin Čermak bio deo operacije koja se bavila ovim stvarima, od njega bi se sigurno tražilo da dostavi svoje informacije.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne sa vojnog stanovišta.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Mi ne gledamo vojni dokument. Gledamo dokument Ministarstva unutrašnjih poslova. Vi ste rekli šta ste rekli o to me da je general Čemak bio u komandi i da je bio viša vlast, a sada gledamo sistem jer ste takođe komentarisali sistem rukovođenja i komandovanja, i izveštavanja, i sada gledamo to na delu, gospodine Theunens. Svakako, to bi značilo nešto, da je on bio na položaju na kom ste vi rekli da je bio, da bi se od njega tražilo da, ili prima od policijske uprave, ili da sam obezbedi informacije.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je moguće.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pa, to je očigledno, prema vašem izveštaju, zar ne, kada se radi o rukovođenju i komandovanju.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Moj izveštaj o ... aspekt rukovođenja i komadnodavnja koji sam pokrio u mom izveštaju ne pokriva odnose između vojske, odnosno HV-a (Hrvatske vojske) i policije, i drugih organa Ministarstva unutrašnjih poslova.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dok ste komentarisali vojnu i civilnu vlast gospodina Čermaka, zar to nije nešto što je trebalo da bude urađeno kao deo vaše analize? Zar ne mislite tako?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, moguće je, ali zaključak koji sam izveo se zasniva na okumentima koji opisuju ulogu generala Čermaka kao komandanta kninskog garnizona. Ali se slažem sa vama da je moglo biti od pomoći da sam dao kontekst o *de jure* aspektima njegovih odnosa sa vojske kao i sa Ministarstvom unutrašnjih poslova.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Sada ćemo da pogledamo dokument koji je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P46. To je dokument Ujedinjenih unacija (UN), iz odeljenja gospodina Al-Alfija, i tiče se izveštaja sa sastanka koji se održao 22. avgusta između agencija UN-a, i u dokumnetu se pojavljuju i gospodin Romanić, načelnik policije u Kninu, i gospodin Jukić Pavo, glavni odicir Civilne odbrane u Kninu. I ako pređemo na stranu 2 ovog dokumenta, i pogledamo paragraf 6, vidimo izveštaj koji gospodin Pavo, koji je hemijski inženjer uglavnom stacioniran u štabu Civilne odbrane u Zagrebu, a sada je zadužen za Civilnu odbranu u Kninu, da se pridružio sastanku koji je bio u toku, i po njemu, glavni zadaci Civilne odbrane u ovom području, on ih opisuje, uključuju uklanjanje životinjskih leševa i ljudskih tela. I dalje obaveštava tim da skupljanje ljudskih leševa izvodi specijalizovan tim koji radi u području Knina, i da su ljudi u povezani sa timom. Onda u paragrafu 7 vidimo da se opet spominje gospodin Kostović, zamenik premijera, koji je bio jedini hrvatski zvaničnik koji je ovlašćen da javno govori o pitanjima koja se tiču sahranjivanja. Opet, da li ste videli ovaj dokument? Da li ste znali za ovu informaciju?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam video ovaj dokument kada sam spremao izveštaj.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Skratću ovaj deo pa će biti kraći nego to bi mogao da bude. Dokazni predmet Odbrane broj D351, molim. To je dokument od gospodina Cetine. Da li znate ko je on?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, znam, a takođe piše i u dokumentu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. On je načelnik policijske uprave Zadra. Da li ste znali da je on napisao jedan broj izveštaja, ovo je jedan od njih, glavnom štabu Ministarstva unutrašnjih poslova, koje je imalo jedno odeljenje za operaciju povratka, i da li ste znali da je to izveštaj koji su odnosi na nekoliko dana, o telima koja su pronađena u zadarsko-kninskom području?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, u opštim terminima sam upoznat sa ... sa službom za povratak.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Ovi izveštaji počinju nešto ranije pre ovog, 7. avgusta 1995. godine, i oni ukazuju na jasnu liniju izveštavanja, zar ne, od zadarsko-kninske policije do Ministarstva unutrašnjih poslova u Zagrebu.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, ukazuju.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I ni jedan od ovih dokumenata ne spominje generala Čermaka?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam video druge dokumente, ali ako govorite o spominjanju u smislu da je njemu upućeno ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, slažem se sa vama.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovo su sve dokazni predmeti u predmetu, veliki broj njih, pa da je on bio nadređni gospodinu Cetini, on bi primio kopiju tih izveštaja; zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mogao je, ali gospodin Cetina je i na drugi način mogao da podnosi izveštaje gospodinu Čermaku. Ja nisam tvrdio u mom izveštaju da je gospodin Čermak ... ili general Čermak, nadređen gospodinu Cetini.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ne, ali ste rekli da je on nadređeni vojnoj policiji i da je civilna vlast u Kninu; zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ja sam rekao ... rekao sam u svom izveštaju da je svakako general Čermak nadređen vojnoj i civilnoj policiji u Kninu, na osnovu dokumenata koji su uključeni u delu u kojem se govori o ovoj temi.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Kao deo vaše analize u vezi sa ovim pitanjima vlasti, zašto niste uključili ovu informaciju u vaš izveštaj, za Pretresno veće?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislite na ove, na ove ovde izveštaje?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Zato što oni zaista pokazuju da zvaničnici civilne policije u zadarsko-kninskoj policijskoj administraciji, a to je zapravo područje izvan kninskog garnizona, šalju informacije Ministarstvu unutrašnjih poslova, ali nije moguće iz njih izvući

zaključak da li je gospodin Cetina, u ovom slučaju, delio informacije sa generalom Čermakom. Činjenica da je on ... činjenica da se on ne nalazi sa spisku primaoca u ovom izveštaju ne dozvoljava da se izvuče bilo kakav zaključak o tome dali je on primio informaciju ili nije. Možemo samo da kažemo da nije primio izveštaj. Ne možemo da izvedemo ni jedan drugi zaključak.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pa ima još 40 ili 50 dokumenata o ovoj temi. Nije samo ovaj izveštaj. Ima ih još 40 ili 50. Sudije ih imaju.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da. Mislio sam na ovu vrstu izveštaja. To je kao vojni izveštaj o situaciji na terenu. Imamo listu adresa primaoca. Može biti da su to oni isti ljudi koji nisu uključani kao ... na listi adresa koji će primiti informaciju koja je uključena u izveštaj o situaciji na terenu, verovatno ne svi, ali kroz neki drugi lanac (nekim drugim putem). Ja ne tvrdim, svakako da ne tvrdim, da je gospodin Cetina dostavljao informacije gospodinu Čermaku. Samo pokušavam da objasnim zašto nisam koristio ovu vrstu dokumenata u svom izveštaju u odeljku koji se bavi ovlašćenjem ili položajem koji je imao general Čermak dok je bio komandant kninskog garnizona.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li je to zbog toga što ste vi pripremili ovaj izveštaj isključivo sa ciljem da podržite jednu stranu u ovom predmetu, koja je negativna u odnosu na gospodina Čermaka, nije išla u prilog vašeg argumenta za Tužilaštvo?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. Izveštaj se bavi, kao što je objašnjeno u opsegu mog izveštaja, izveštaj pokušava da pokrije uloge generala Gotovine, generala Čermaka i generala Markača tokom i posle operacije *Oluja*. Pokušao sam da budem što temeljniji kada sam opisivao te uloge. Nisam smatrao da je neophodno da opisujem ono čime se nisu bavili, jer je teško odrediti gde to počinje a gde se završava.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali ako vi dakete mipljenje, svakako kao jedan veštak, trebalo bi da i druge aspekte uzmete u obzir, na način na koji odgovarate na moja pitanja, tako što iznosite druga gledišta.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Zaključci u izveštaju se zasnivaju na informacijama koje sam pregledao. Te reference se mogu naći u fusnotama. Na čitaocu je da odluči da li su zaključci koje sam doneo na osnovu materijala koji sam pregledao tačni ili ne. I očigledno da ako mi predočite neke druge materijale koje pokazuju nešto suprotno od mojih zaključaka, da ću ja biti spreman da ponovo pogledam moje zaključke i da ih promenim. Kao što sam pokušao da objasnim sa ovim dokumentima, mislim da sam otvoren da uradim tako nešto, ali hoću da budem što je moguće temeljniji u ovom konkretnom slučaju kada objašnjavam zašto nisam koristio ove dokumente. Nisam ih koristio jer oni, kao što ste vi pokušali da kažete, nisu služili cilju ovog izveštaja, onako kako ste definisali cilj. Po mom mišljenju, cilj je drugačiji. Cilj je da se opišu uloge određenih ljudi. Da, ovim zaključujem moj odgovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, mogu li da pokušam da shvatim šta je gospodin Kay tražio kao odgovor. On, kako sam ja razumeo, vam je rekao da ste vi koristili određene dokumente. Objasnili ste nam da se dokumenti koje ste koristili nalaze u fusnotama. Sada, on vas pita za druge dokumente, koje možda niste ... koji nisu kontradiktorni vašim zaključcima, ali su možda s obzirom na njihov broj ili njihov sadržaj relevantni, da se razmotre, da se vidi kakav se dojam stiče na osnovu tih dokumenata koje ste koristili i koji se nalaze u vašim fusnotama, da li bi onda bilo vredno spominjanja tih dokumenata. Na primer, reći da postoji 30 dokumenata o toj i toj stvari, neko se može zapitati zašto nema nikakvih referenci ka gospodinu Čermaku, u ovom slučaju ih je trebalo staviti takođe u fusnote, jer vi kažete da čitalac, na osnovu fusnota, može da proveriti, može da izvede sopstvene zaključke, ali naravno, samo na osnovu dokumenata koje ste vi koristili. A pitanje gospodina Kay je da li bi bilo... da li bi to dalo potpuniju sliku da ste uključili ta dokumenta na koja vam skrece pažnju u ovom trenutku i u fusnotama, ta dokumenta ne bi potkopali vaše zaključke, samo da ukažete na njih. Zar to ne bi bila bolja metoda?

SVEDOK THEUNENS: Naravno, časni Sude, to su dokumenta koja su mi predstavljena tokom unakrsnog ispitivanja, i ja bih stvarno želeo da uključim u ... da izbegnem moguće određene greške, da budem potpuniji o određenim temama. Ja nisam razmišljao o uključivanju, na primer, dokumenata ove vrste koje sada vidimo jer nisam smatrao da su relevantni u kontekstu određivanja, ili pokušaja da se utvrdi uloga, u ovom konkretnom slučaju, generala Čermaka. Naravno, to je moglo da bude uključeno, ali kao što sam rekao ranije kada sam pokušao da objasnim sistem izveštavanja o situaciji, ove određene vrste dokumenata, pa, da, oni dozvoljavaju da se zaključi da gospodin Čermak nije na spisku primalaca dokumenta, ali nisam u poziciji da kažem, pa, on je trebao da bude uključen, ili ne. To je ...

SUDIJA ORIE: Često nam govorite da biste očeivali nešto. Pitanje ovde je onda jasno ako ... i slično pitanje vam je postavio gospodin Kay nekoliko puta, zar ne biste očekivali da nađete spominjanje njegovog imena ili da kopije dokumenta budu poslate gospodinu Čermaku?

SVEDOK THEUNENS: Svakako da bih to očekivao, i to je upravo ono što sam rekao pre pauze, da ako su postojali redovni izveštaji timova Civilne odbrane o čišćenju terena, da bi ta informacija uključena u te izveštaje bila poslata gospodinu Čermaku. Da su timovi Civilne odbrane bili podređeni njemu kada se radi o poslovima čišćenja. Ja nisam rekao u mom izveštaju da su timovi civilne odbrane bili podređeni gospodinu Čermaku. Samo sam doneo zaključak o službi koju je on formirao i o činjenici da služba ... izvinjavam se ... da je formirao službu za sanaciju, i da je osoblje službe njemu slalo izveštaje. Nisam doneo nikakv zaključak o Civilnoj odbrani, osim onih koje sam spomenuo tokom svog svedočenja ovog jutra kada su mi pokazani dokumenti Civilne odbrane.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Zaključak koji ste dali na Sudu, naravno, on je direktno relevantan za ovo, jeste da je on nadređen civilnoj policiji?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I mi sada gledamo dokumenta civilne policije.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da bi trebalo ... treba da budemo precizniji. Zaključak koji sam doneo u vezi sa ovlašćenjem generala Čermaka nad civilnom policijom se zaniva na dokaznom prdmetu Tužilaštva broj P510, u kojem se kaže da su oni primili ... milsim, da je civilna policija primila naređenje generala Čermaka u vezi sa slobodom kretanja civila. Takođe je uključen dokument ... postoji i dokument koji je uključen u moj izveštaj, i naći ću ga, gde se ... zvaničnik ciivlne policije u Kninu pita, milsim, načelnika zadarsko-kninske policijske uprave da mu se dozvoli učešće na sastanku između generala Čermaka i UNCRO-a, kako bi istog trenutka bio obavešten o odlukama i dogovorima između generala Čermaka i UNCRO-a.

SUDIJA ORIE: Da, upravo sam hteo da vidim da li možemo ... možemo da uradimo dve stvari. Možemo da imamo ranije pauzu i onda ćemo imati relativno dužu poslednju sesiju. Takođe možemo da napravimo pauzu na minut ili dva.

ADVOKAT KAY: Ionako sam hteo da promenim temu.

SUDIJA ORIE: Da. Ne znam da li je to bolje za zapisničare, gospodine Kay, ali pored toga, makar cenim što biste podelili moju zabrinutost za dobrobit naših zapisničara ovog jutra. Iako ovo nije ušlo u zapisnik, zapisničarka nam govori da je ona u redu, ali ću paziti na vas. Budite sigurni u to. Jer i ovo zapisivati mora da je posebno iskustvo. Gospodine Kay, možete da nastavite.

ADVOKAT KAY: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gospodine Theunens, hteli ste da dodate nešto, jer ste, čini mi se, opet citirali jedno od 12 naređenja.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. Samo sam hteo da dodam da je dokument koji sam spomenuo na kraju mog poslednjeg odogovora dokazni predmet Odbrane broj D589, a to je fusnota 1043.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Opet se vraćate na isti dokument u vezi sa ovim. Časni Sude, promeniću temu. U redu sam (advokat se zagrcnuo). Preći ćemo na temu vojne policije, a siguran sam da ću uz gutljaj vode biti u redu. Gospodin Mišetić vam je postavio brojna pitanja o majoru Juriću iz uprave vojne policije, o odnosu sa generalom Laušićem, načelnikom uprave vojne policije. Neću opet da prolazim kroz ove detalje, već želim da obavestim Sud, da je gospodin Mišetić već obradio to tokom unakrsnog ispitivanja, i neću da se opet bavim tim stvarima, časni

Sude, ali hajde samo da prođemo kroz nekoliko stvari. Mi znamo da je 5. avgusta 1995. godine, da je formiran vod vojne policije u Kninu po naređenju generala Leušića, kao i jedan u Benkovcu, Drniš. Znamo da je 5. avgusta 1995. godine, dokazni predmet Tužilaštva broj P881, ako pogledamo to na trenutak, jer je to ... spominjanje ovog naređenja postaje kasnije važno za određene stvari o kojima ćemo govoriti. To se naređenje završava brojem 485 od 512, datum je 5. avgust 1995. godine, od generala Lauševića, upućeno je 72. bataljonu u Splitu, a govori se o uspešnom završetku vojne operacije *Oluja*. Videli smo ovo naređenje ranije, i znamo da se odnosi opet na 72. bataljon vojne policije i na četvu vojne policije u Kninu. Hajde da predemo na stranu 2. Na ovo će se odnositi sledeće pitanje, hajde da pogledamo tačku 3. „Komunikacije i sistem izveštavanja će se odmah uspostaviti, u skladu sa sistemom izveštavanja u zonama odgovornosti jedinica vojne policije.“ I tačka 7: „Za obavljanje dnevnih operacija, komandanti novoformiranih jedinica VP-a (vojne policije) će biti podređeni najvišem vojnom komandantu u njihovoj zoni odgovornosti.“ I vidimo kome je upućeno ovo naređenje. Dalje, mi znamo da je četa formirana, i nekoliko naređenja joj je izdato, u vezi sa ljudstvom, 6. avgusta. Ako možemo da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D787, to je prva strana knjige sa dnevnim naređenjima onoga što se tada zvalo združena četa Knin, i opet, ovde samo ukazujem na nekoliko stvari koje će biti relevantne kasnije. Vidimo pečat vojne pošte broj 2233. Da li je to tačno, gospodine Theunens?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, to je ono što piše u dokumentu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I to je pečat koji treba da koristi združena četa Knin; da li je to tačno? To je pečat 72. bataljona koji koristi združena četa Knin?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da. To je pečat 72. bataljona. Video sam pečate sa dodatnim karakterima nakon prva četiri broja, pri čemu sam mislio ... mislio bih da su to pečati pod-jedinica, ali nikad nisam uspeo da utvrdim to.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Nećemo sada ići kroz knjigu, samo ukazujemo na to. Hajde da predemo na dokazni predmet Odbrane broj D789. To je naređenje od ... stoji od majora Budimira, ali on je pukovnik Budimir, bio je komandant 72. bataljona 17. avgusta, i tu primećujemo naređenje načelnika vojne policije od 5. avgusta, koje se završava brojem 485, za koji sam vam rekao da obratite pažnju, i odabrao sam da ukažem na njega u uvodu, jer se tiče potreba koje se javljaju u novooslobođenim krajevima Republike Hrvatske, i to je naređenje da se 17. avgusta izvrši smena vojnih i policijskih snaga iz jedinica koje su angažovane u Kninu, i 1. poručnik Oršulić će biti komandant združene čete vojne policije Knin, i drugi vojnici su imenovani drugi koji su njemu podređeni. I onda za smenu u Kninu, komandant 1. čete obezbeđuje 29 oficira; 2. čete 40 oficira; saobraćajne čete 18; načelnik odeljenja za krivičnu istragu vojne policije, voditelj službe dežurstva i komandant logističke čete će odrediti smenu za svoje oficire. Tu vidimo još neke detalje. Hajde da prođemo na stranu 2. Komandant Budimir nastavlja sa naređenjem da: Spisak ljudi koji su odabrani za smenu dostaviti majoru, a komandanti sledećih jedinica će biti odgovorni za ovo naređenja. Vidimo da je to dostavljeno

komandantu, to je poručnik Oršulić, 1. četa vojne policije Splita, 2. četa Splita, 3. četa Zadara, načelniku kriminalistike, vođi operativnih dužnosti, i saobraćajnoj četi. General Čermak nije uključen u ovo naređenje kao neko ko prima ovu informaciju; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Tačno je da se ne spominje general Čermak. Opet, sa vojnog stanovišta, nema zahteva da se obavesti general Čermak ili bilo koji drugi oficir gde ova čete vojne policije deluje, jer se to tiče samo vojne policije, da, to je unutrašnja stvar kako će da rasporede ljudstvo. Može se očekivati da će se komandant čete predstaviti po svom dolasku najvišem oficiru HV-a u području u kojem deluje njegova četa, i onda se o stvarima smene takođe obaveštava najviši oficir HV-a u tom području.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako pogledamo to naređenje od 5. avgusta, mi znamo u tački 7 da je to deo komandovanja, i takođe znamo iz tačke 3, da će se odmah uspostaviti komunikacija i sistem izveštavanja, u skladu sa sistemom izveštavanja u zonama odgovornosti. Pre svega, da li ste znali za ovaj dokument kada ste pisali vaš izveštaj?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Konkretno ovaj o smenama?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. I to bi bilo korisno kao dodatna informacija, ali ... u redu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Drugo, general Čermak bi bio naveden u ovom dokumentu da ... da je poručnik Oršulić vojne policije Knin trebao njemu da se javlja, kako bi on znao ko je njegov podređeni u vojnoj policiji. To je tačno, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, časni Sude, to je čisto unutrašnje naređenje vojne policije koje se bavi unutrašnjom organizacijom i aktivnostima 72. bataljona vojne policije. Komandant poručnik Oršulić je znao iz uputstva koje je primio od pukovnika Budimira, i opet, na osnovu onoga što je juče spomenuto u naređenju generala Laušića o formiranju četa, mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P881, da će on za redovne ili dnevne zadatke vojne policije biti podređeni najvišem oficiru HV-a u tom području, i onda je, kao što sam spomenuo, na komandantu jedinice vojne policije da ode u područje i da se predstavi najvišem oficiru HV-a, u ovom slučaju, generalu Čermaku.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Prvo, vi ste netačno naveli koja su pravila pod Pravilom 9, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ja sam govorio o dokaznom predmetu Tužilaštvo broj P881, ali možemo da pređemo na pravila.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pravilo 9 pravilnika kaže najviši komandant po funkciji, i to je nešto na šta sam vam ranije skrenuo pažnju tokom unakrsnog ispitivanja, kao nešto što niste tačno opisali tokom vašeg svedočenja i u vašem izveštaju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je stvar u tome što se gospodin Theunens oslanjao na raniji netačni prevod, koji je kasnije ispravljen.

ADVOKAT KAY: O tome i govorim, da ste se predstavili kao ekspert, ali niste imali pravi prevod pravila, tako da vaš ...

SUDIJA ORIE: Hajde da ... gospodine Waespi, hajde da budemo neutralni, da gospodin Kay ne okrivljuje konkretno možda gospodina Theunensa što se oslanjao na pogrešan prevod, već samo utvrđuje da je to bio slučaj, i da je to možda relevantno za ovo pitanje.

ADVOKAT KAY: Jeste, časni Sude. Ako opet želite da vidite član 9 sa ispravljenim prevodom dokumenta OTP-a (kancelarija Tužilaštva), to je dokazni predmet Tužilaštva broj P880, strana 5.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da će gospodin Theunens prihvatiti da je ono što ste upravo rekli bilo ... da je to pravi prevod u ovom trenutku.

ADVOKAT KAY: On je tražio da ga vidi, časni Sude, zato sam ja ...

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK THEUNENS: Nisam siguran da ... ne sećam se da sam rekao da sam hteo da ga vidim, ali ...

SUDIJA ORIE: Pa, to nije ... ako ne želite da vidite, ako nemate potrebu da ga vidite, hajde da nastavite. Ako imate potrebu za tim, gospodin Kay će tražiti da to bude pokazano.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Vi ste rekli: „Možemo da predemo na pravila,“ tako da sad idemo na pravila.

SUDIJA ORIE: Postoji nekoliko načina da se to uradi, ili da se vide ili da se citiraju. Dakle, molim vas da nastavite.

ADVOKAT KAY: Da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dakle, da li vi prihvatate od mene da je ovo ispravan prevod koji se nalazi u sudu?

SUDIJA ORIE: Nalazi se na našem ekranu.

ADVOKAT KAY: Eto nas.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Možete ga videti, gospodine Theunens. To je ispravan prevod originalnih dokumenata OTP-a, jer se tiče pitanja najvišeg komandanta HV-a po funkciji.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, to stoji, i, po mom mišljenju, ne menja ... ne unosi neke bitne promene.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Unosi, zar ne, jer je funkcija oficira kritična za relevantnost podređenosti.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U teoriji ... mislim, možete da zamislite scenarijo gde te, zaista, igra ulogu, ali kada pogledate opet materijal koji gledamo, osim ako mi nećete dati primere gde to spominjanje funkcije nešto zaista menja, ja ne verujem da to išta menja ono što je do sada ustanovljeno u mom izveštaju ili, na primer, kada me je gospodin Mišetić unakrsno ispitivao.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Recimo da imate general-pukovnika u korpusu za obrazovanje, i desi se da, zbog njegove ugledne akademske karijere, da ima taj čin, i on je u oružanim snagama, i on vodi odeljenje za obrazovanje u tom području, vi ne izveštavate njega u sklopu vaših dužnosti, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Zavisi od toga kako definišete vođenje, jer ako je on komandant vojnog centra za obuku, ili škole gde iz bilo kog razloga postoji potreba da se koristi vojna policija, ili da se ima vojna policija ...

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da se sada opet dešava nešto što sam i ranije smatrao simptomatičnim. Mislim da sada ulazimo u područja ... Gospodin Kay vam je rekao ... da može biti od značaja, ta razlika između najvišeg komandanta HV-a ili najvišeg komandanta po funkciji. Ako najviši komandant ne radi u, recimo, strukturi operativne komande, onda ... i to je ono što vam govori gospodin Kay, onda to može da pravi razliku. Da li sam razumeo vaše pitanje?

ADVOKAT KAY: Upravo tako, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dakle, ako molim vas možete da odgovorite na ovo, ili da date komentar, rađe nego da se bavite vojnom policijom koja se gubi u obrazovnim ustanovama.

SVEDOK THEUNENS: Ali ja sam mislio na strukturu operativne komande, mi znamo da komandant garnizona ne .. ne igra ulogu u operativnom lancu komandovanja. Međutim, komandant garnizona je odgovoran za red i disciplinu u području koje pokriva garnizon, odnosno, područje van kasarni. Njemu su potrebni resursi kako bi ispunio tu dužnost, i videli smo u dokumentima, uključujući i dokumente u mom izveštaju, gde komandant garnizona koristi

vojnu policiju kako bi ispunio svoju dužnost održavanja reda i discipline, iako komandant garnizona nije deo operativnog lanca komandovanja.

SUDIJA ORIE: Samo da vidim da li sam dobro razumeo vaše pitanje. Govorite da komandant garnizona može biti funkcionalan u pogledu njegove dužnosti da oržava red i disciplinu, da može biti funkcionalan u kontekstu člana 9 u odnosu na jedinice ili oficire koji mu nisu direktno ili organiski pofređeni. Da li je to manje više tačno razumevanje vašeg odgovora?

SVEDOK THEUNENS: Ako se bavimo odnosom između komandanta garnizona i jedinice vojne policije u njegovom ... u području koje pokriva njegov garnizon. Mislim da je gospodin Kay ukazivao na to da možete da imate, svakako, general pukovnika koji nije komandant, jer je on možda profesor ili može biti načelnik službe, i tu, naravno, pojašnjenje člana 9 je ... je bitno. Ali u kontekstu komandanta garnizona, mi govorimo o nekom ko je komandant, makar po propisima, iako se nalazi izvan operativnog lanca komande, i zato sam pokušao da objasnim razliku.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U stvari, to je opisano kao neoperativna funkcija po Propisu 2 u organizaciji. Daću nam dokazni broj. To je D3 ... to je dokazni predmet Odbrane broj D34, paragraf 2, dokazni ... paragraf 2 dokaznog predmeta Odbrane broj D34, Organizaciono naređenje koje se tiče rada, reda i discipline u glavnom štabu garnizona. „Komanda štaba garnizona nema operativnu funkciju i pravo da izdaje naređjenja jedinicama Hrvatske vojske, osim tačno propisanih ovlašćenja koja se tiču rada, reda i discipline garnizona,“ i tako dalje. Tačka 7. naređjenja generala Laušića od 5. avgusta, ne stoji da vojna policija treba da podnosi izveštaj, na osnovu tačke 7, komandatu garnizona ili bilo kome, za svoje dnevne zadatke, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Možemo li opet da vidimo tačku 7 naređjenja od 5. avgusta?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Molim vas. To je dokazni predmet Tužilaštva broj P881, i tu stoji: „Za izvršavanje dnevnih operacija, komandanti novoformiranih jedinica VP-a (vojne policije) će biti podređeni najvišem komandantu Hrvatske vojske u odgovarajućoj zoni odgovornosti.“ Dake, prilično je jasno da to nije, po tački 7, podređenost komandantu garnizona, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne slažem se sa vama.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Zašto se ne slažete?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Jer je komandant garnizona najviši komandant HV-a u zoni odgovornosti kninskog garnizona za stvari koje je odgovoran za, održavanje reda i discipline, kao i za druge aspekte koji su pokriveni članom 54 dokaznog predmeta Odbrane broj D32, kao i dokaznog predmeta Odbrane broj D34.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali ovde se govori o dnevnim operacijama u smislu da vojna policija za svoje dnevne operacije nije podređena komandantu garnizona. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. Mi govorimo o ... mislim, dnevne operacije su ovde dnevne operacije koje izvodi vojna policija, koja, ako se dobro sećam ..

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vi ste naveli član 10, koji ... kao dnevne operacije. Gospodin Mišetić se nije složio sa vama oko toga, i ja se slažem sa njegovim unakrsnim ispitivanjem vas, o toj stvari, ali član 10 znači da je komandant garnizona, po vašem argumentu, odjednom preuzeo sve odgovornosti koje nemaju nikakve veze sa njim. Ako pogledamo vojna pravila koja se bave strukturom i delovanjem vojne policije. Po vama, bila bi čista slučajnost da komandant garnizona preuzima sve odgovornosti u vezi sa vojnom policijom, što može da uključi borbu, sabotažu, terorizam, pobunjenici, izvođenje borbenih zadataka na liniji fronta, obezbeđivanje predsednika, proveru, pronalaženje, slanje i pratnju članova. Hrvatska vojska je napustila svoju jedinicu. Kad bi bilo tako, on ne bi samo komandovao garnizonom, zar ne? On bi vodio celu predstavu, da je vaš argument ... tačan, gospodine Theunens. Zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, član 10 daje spisak svih dužnosti koje vojna policija može da obavlja. Mislim da je jasno iz člana da oni ne ... da vojna policija na obavlja sve ove dužnosti istovremeno, da samo jedinica radi to. Četa vojne policije od, ne znam, 150 ili možda 300 ljudi ne bi bila u mogućnosti da obavlja sve te dužnosti koje se nalaze na spisku od 1 do 10, istovremeno u istom području. Komentar gospodina Kaya o učestvovanju u borbenim zadacima, što se nalazi na spisku u paragrafu 9 člana 10, jasno govori da se ovi zadaci mogu izvesti samo, odnosno, učestvuju u izvođenju ovih borbenih zadataka samo na osnovu naređenja ministra odbrane Republike Hrvatske. Izvođenje borbenih zadataka ukazuje na to da operativni lanac komandovanja deluje i ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Uzeli ste tačku jedan. Hajde da uzmemo osmu. Nastavite. Sabotaža, terorizam, pobunjenici, i druge neprijateljske grupe.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ako postoje diverzantske grupe u području koje pokriva garnizon, očigledno je da će postojati koordinacija između ... ili saradnja između komande vojne oblasti, komandanta garnizona i drugih, kako bi videli kako da se bave tom. Logično je da se uzme u obzir da je odgovornost komandanta garnizona prevashodno teritorijalna, i da je od odgovoran za zajednička postrojenja koja se koriste u garnizonu ili ... za red i disciplinu tamo, pri čemu se bavljene ili preduzimanje akcije protiv diverzantskih i terorističkih jedinica sadrži od izvođenja borbenih zadataka, tu bi uloga komandanta garnizona bila samo da možda obezbedi informacije ako su ove diverzantske jedinice uradila nešto protiv zajedničkih postrojenja, ali on

ne bi bio deo lanca komandovanja u borbi protiv ovih terorističkih i diverzantskih jedinica. I opet, za vašu informaciju, specijalna policija šalje izveštaje komandantu kninskog garnizona o pronalaženju pripadnika naprijateljskih pripadnika bivših srpskih snaga koji su pronađeni tokom operacija potrage na teritoriji koju pokriva kninski garnizon, i tome se govori u odeljku o specijalnoj policiji.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, mogu li da vas pitam nešto u vezi s tim poslednjim odgovorom, da li ste govorili o tom izveštavanju u širem smislu, ili ste govorili o, ako mogu tako da kažem, po tački devet o kojoj smo govorili juče, jer tačka devet, mi smo ... makar postoji dokaz u vrlo konkretnom kontekstu kojim smo se bavili juče u detalje, i kada ste rekli da vam nije poznat taj dokument. Da li je to nešto šire, ili ste govorili o broju devet koji je pronađen kada je tamo bio i gospodin Roberts?

ADVOKAT KAY - PITANJE: To je šire od toga, časni Sude, i potražiću tačnu referencu, jer sam napravio razliku u mom izveštaju između pružanja informacija od strane takvih grupa, sa jedne strane, i predaje ljudi, sa druge strane, o čemu se govori u broju devet.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, gledam na sat.

ADVOKAT KAY: Samo jedna stvar.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Specijalne policija je pod Ministarstvom unutrašnjih poslova. Oni nemaju nikakve veze sa vojskom. Trebalo bi da znate to, gospodine Theunens. Vi znate to, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, ali sam pokušao da objasnim zašto ili kakva bi mogla da bude moguća uloga komandanta garnizona u kontekstu učešća u borbi protiv diverzantskih, terorističkih, pobunjeničkih i drugih neprijateljskih grupa. I to nema nikakve veze ni sa vojnom policijom, ali sam se samo fokusirao na aspekt dabotaže, terorizma i pobune.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Možete li, molim vas, da date odgovor koji se fokusira na pitanje, umesto što bespotrebno širite temu, da se pridržavate relevantne teme.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Pauza, da, znam.

SUDIJA ORIE: Da, vreme je za pauzu. Imaćemo pauzu, i nastavićemo u 12.50 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vraćam se na dokazni predmet Odbrane broj D789, molim, strana 2 tog dokumenta. Osnovni princip komandovanja, gospodine Theunens, jeste da ljudi moraju da znaju ko im komanduje i ko je pod njihovom komandom. Da li se slažete?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Izvinjavam se. To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako su vaši argumenti tačni, ovaj dokument koji potiče od komandanta 72. bataljona u vezi s tim ko je zadužen za vojnu policiju, saobraćajnu policiju, kakva je rotacija, kada moraju da dođu, to su sve informacije koje komandant garnizona mora da zna ako su te jedinice i te čete njemu podređene. To je tačno, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Biće mu potrebni neki od tih elemenata. Mislim, komandantu garnizona će biti potrebni neki od tih elemenata, ali to bi se njemu prenelo na neki drugi način a ne preko naređenja koja se bavi isključivo unutrašnjim pitanjima vojne policije i stvarima koje idu od komandanta bataljona vojne policije do njegovih komandanata četa. Ne bi bilo efikasno zamarati nekog drugog ko je van tog lanca, profesionalnog lanca vojne policije, sa određenim pitanjima ili određenim aspektima koji su uključeni u ovo naređenje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To je potpuna glupost, zar ne? Ovo bi bila informacija koju komandant garnizona, ako je vaš argument tača, mora da zna. On mora da zna kome komanduje.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Možemo li, molim, da vidimo prvu stranu dokumenta?

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. Hajde da prođemo kroz to. On mora da zna da je postojala rotacija 17. avgusta. Da?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno. Ili bi bio unapred obavešten, barem iz pristojnosti, ali bi isto i zbog operativnih zahteva bilo važno za komandanta garnizona da bude obavešten da se obavlja rotacija.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Mi ovde ne govorimo o merama pristojnosti. Mi govorimo o podređenosti, gospodine Theunens, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, ali samo da pojasnim stvar, o podređenosti na osnovu člana 9 Pravilnika iz 1994. godine o uoptrebi vojne policije, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P880.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I radi pojašnjenja, to se ne načazi u zaglavlju ovog dokumenta, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne. Dokument se odnosi na ... na naređenje od 5. avgusta, ali tu smo videli u paragrafu 7, član 9 se ponavlja.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ne, to nije tako. On je napisan u drugačijoj formi. Ne uključuje reči „po funkciji.“ Ali to ljudi i sami mogu da vide. Hajde da nastavimo.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ali ako mi dozvolite.

SUDIJA ORIE: Izvolite.

SVEDOK THEUNENS: Hvala vam, časni Sude. Bilo bi neuobičajno, makar sa vojne tačke gledišta, da se promene odnosi podređenosti koji su uspostavljeni ili koji su potvrđeni Pravilnikom iz 1994. godine, da se odjednom počne sa njihovom promenom dok se sprovodi značajna vojna operacija.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ne znam kako nam to pomaže, ali hajde da idemo ... da pogledamo to.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, možemo i bez tih komentara.

ADVOKAT KAY: Izvinjavam se, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: On bi morao da zna koje je zadužen za saobraćaj?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne nužno. Mislim, ako on, komandant garnizona, treba pomoć jednog odeljenja ili komponente čete, logična procedura bi bila da se kontaktira komandant čete, i onda komandant čete može da obavesti garnizon ili nekog drugog komandanta o sastavu njegovih snaga.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Oni bi trebalo da znaju kome treba da izveštavaju, i ako je to komandant garnizona, on se ovde ne spominje, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mi ... na koga mislite pod „oni bi trebalo da znaju?“

ADVOKAT KAY - PITANJE: Poručniku Oršuliću bi trebalo da bude rečeno, „Vi podnosite izveštaj komandantu garnizona.“ Videli smo to u mnogim naređenjima. A ovde se to ne nalazi, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne pojavljuje se, ali na osnovu uvoda i činjenice da je to 17. avgust, do tada, ljudi u području, mislim, makar oni u vojsci, znaju ko drži koju poziciju i gde, ali mislim da je važnije da u uvodu naređenja, se ne traži, makar ne sa vojne tačke gledišta,

da se naznači da Knin ... da komandant čete Knin mora da podnosi izveštaj ... generalu Čermaku. To samo sebe objašnjava.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Gde? Gde?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Zbog onoga što sam objasnio.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali gde to samo sebe objašnjava? Hajde da uzmemo poručnika Oršulić, ovo je njegovo prva funkcija kao komandanta kninske vojne policije. Kako on da zna gde da ide, i koga treba da vidi, i kome da podnosi izveštaj?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: On zna u teoriji koga, mislim, treba da kontaktira, ne pojedinca, po imenu, nego po funkciji u Kninu. Njega je o tome morao da obavesti pukovnik Budimir, i on bi takođe, ako mu niko nije rekao da je general Čermak komandant kninskog garnizona u Kninu, pa, onda, poručnik Oršulić će sakupiti ili pronaći tu informaciju pre nego što ode sa svojim ljudima u Knin. Ali vi ste u pravu, to se ne navodi konkretno u tom naređenju.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Tu stoji gde treba da budu prisutni, kada, govori se o tranportu.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, i to su stvari koje nisu ... nema potrebe da operativni komandant, ili najviši komandant HV-a po funkciji, da bude upoznat sa tim kako će se ovi ljudi ... gde će se okupiti, u koje vreme, i kako će putovati do ... do Knina. Najvažnije je da postoji stalno prisustvo vojne policije, i ovo je unutrašnje naređenje u bataljonu vojne policije, kako bi se osiguralo stalno prisustvo vojne policije.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovde ste napravili lapsus, jer ste rekli operativni komandant ili najviši komandant HV-a po funkciji. Kada ste prvi put dali iskaz o ovoj stvari na ovom sudu, vi ste opisali operativnog komandanta.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam siguran ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: Prema članu 9.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da nisam.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dobro. Drugi mogu da pogledaju to. Tu su druga dokumenta koja su povezana sa ovim, a to su naređenja, i ono što ćemo sada uraditi, mi ćemo ih pogledati, i pogledaćemo sledeći dokument samo kako bismo videli detalje koji su dati. Ako možemo da pogledamo dokument koji je obeležen kao 2D07-0590.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, dok čekamo da se pokaže ovaj dokument, kada ste rekli da drugi mogu da ga pogledaju, ne znam na koga ste mislili, da li to podrazumeva i Pretresno veće, ako da, onda bi neka pomoć oko toga šta tačno treba da pogledamo bila veoma poželjna.

ADVOKAT KAY: Da, časni Sude. Ne želim da potrošim svo svoje vreme ...

SUDIJA ORIE: Ne, to vam ni ne tražim, ali možete na neki drugi način da nam pomognete kako bismo znali gde to tačno da nađemo, umesto da ... mislim, biće nam potrebno tačno toliko vremena da nađemo koliko i vama. Vi ste sada to rekli svedoku, i sugerisali ste da je on nešto rekao, i naravno, mi bismo da to proverimo. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Sada vidimo naređenje koje je izdao komandant Budimir 1. četi, reč je o 29 oficira vojne policije, i rekao gde da se okupe. Sada ćemo pogledati sledeći dokument koji se tiče 2. čete ... Hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1062, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1062 je usvojen u spis.

ADVOKAT KAY: Dokument koji je obeležen kao 2D07-0592. Ovo se još uvek pojavljuje na ekranu, a to je naređenje 2. četi, i svi detalji u vezi s tim. Ako pređemo na stranu 2, vidimo da je to od kapetana Džolića, koga Sud zna kao svedoka, ranije u ovom procesu. Časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1063, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1063 je usvojen u spis.

ADVOKAT KAY: Hvala vam. Ako možemo da pređemo na dokument koji je obeležen kao 2D07-0596. To je dokument od čete saobraćajne policije, datum je 17. avgust, navode se njihovi oficiri koji će da deluju u skladu sa naređenjem koje je izdato, i tu se navodi broj 485 naređenje od 5. avgusta. Nema potrebe da idemo u detalje, ali, časni Sude, hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1064, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1064 je usvojen u spis.

ADVOKAT KAY: Sledeći dokument je obeležen kao 2D07-0552. To je dokument od majora Čipčića iz čete saobraćajne policije, koji je potpisao prethodno naređenje, od 17. avgusta. Upućeno je komandantu, pukovniku Budimiru. Izvinjavam se, upućeno je pomoćniku komandanta za saobraćaj, majoru Čipčiću, a šalje 1. poručnik Renić, i to je spisak službe dežurstva ove združene nezavisne čete Knin, a na temelju sastanka koji je održan 12. avgusta, koji je održao 72. bataljon, gde je dužnost dežurnih da se imenuje predstavnik dežurne službe koji će voditi četvu Knin u tom prelaznom periodu i na osnovu prvog naređenja komandanta Budumira koje smo videli, i vidimo ljude koji će biti korišćeni da se uspostavi dežurna služba. Članovi osoblja će se menjati po smenama na osnovu datog rasporeda, preuzeta je obaveza da se predstave vođe smena, i tako dalje, da se odaberu vođe smene i da se daju informacije u vezi sa tim. Hteo bih da dam ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1065, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1065 je usvojen u spis.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ako pogledamo ovaj poslenji dokument, zar ne bi bilo relevantno za komandanta garnizona, ako je vaš argument tačan, da se nalazi na spisku primalaca ovog dokumenta, kako bi znao ko su ti delatnici službe dežurstva koji će raditi u Kninu i biti mu podređeni?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako da bi bilo korisno za komandanta garnizona da zna ko su dežurni oficiri u vojnoj policiji, ali će on biti obavešten o tome preko drugog dokumenta. On može da primi, na primer, raspored službe dežurstva koji sadrži samo informacije koje su mu potrebne, umesto da primi sve ove čisto unutrašnje podatke vojne policije koji se bave unutrašnjim funkcionisanjem vojne policije. Nema potrebe da operativni komandant ili najviši oficir HV-a po funkciji zna sve ove unutrašnje podatke. To mu samo skreće pažnju (distractive). Nisam siguran da je distractive engleska reč, ali ...

SUDIJA ORIE: To bi skrenulo njegovu pažnju sa bitnijih stvari; na to mislili?

SVEDOK THEUNENS: Tačno tako, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li negde postoji taj raspored službe dežurstva o kojem govorite, da li ste ga videli?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam video takav raspored službe dežurstva. Video sam ga u drugim prilikama, ali ne za Knin i generala Čermaka.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dakle, videli ste ih u drugim prilikama, ali ne i za Knin?

SUDIJA ORIE: Svedok je upravo to i rekao.

ADVOKAT KAY: Da. Samo pokušavam da svarim to, časni Sude. Izvinjavam se što sam ponovi.

SUDIJA ORIE: Da. Čuli smo to, i svi smo to već svarili. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U vezi sa Kninom, da li ste tražili taj dokument?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, istraživao sam ... o tim stvarima. Biću kratak.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, imam veliki broj dokumenata koji se odnose na ove rotacije, uključuju istu konstrukciju dokumenta, i ni u jednom se ne spominje general Čermak. Ne predlažem, uz saglasnost Suda, da idemo kroz svaki od njih kako bih ukazao na istu poentu s obzirom da pretpostavljam kakvi će bit i odgovori svedoka, ali želim da kažem da ne dajem samo jedan dokument o ovoj stvari. Ovde imam ceo fajl koji predlažem da dam na usvajanje u spis bez svedoka.

SUDIJA ORIE: Da. Pretpostavljam da se ti dokumenti ne pojavljuju u fusnotama ovog svedoka.

ADVOKAT KAY: Ne.

SUDIJA ORIE: Pitam se, ali ja nisama taj koji upravlja vremenom gospodina Theunensa. Možemo nastaviti na sledeći način, bilo bi fer da mu se dostave kopije tih dokumenata, i da ga pozovemo da ih pročita. Sada zna o čemu se radi, i onda ga treba pitati, možda posle vikenda, pitati ga da li je to uzrokovalo neku potrebu da da neki dodatni komentar, drugačiji nego što je već dao u odgovoru na vaše pitanje, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude. Ovo su dokumenti Tužilaštva koje držim u ruci. To su sve njihovi dokumenti, nisu moji.

SUDIJA ORIE: Da. Ja nisam ... jedina stvar je da znamo odgovore svedoka dokumente koje je svedok video, na neke od njih. Ja ih nisam pregledao. Svedok nije bio u poziciji da ih pregleda. Ako su svi oni približno isti, onda očekujem da se on vrati nakon vikenda i kaže da on nema komentare osim onih koje je imao pre vikenda, i onda se meni čini da je to fer, i prema Tužilaštvu, i prema Odbrani, i prema svedoku.

ADVOKAT KAY: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da ćemo naći način da dostavimo kopije ovih dokumenta svedoku preko odeljenja za žrtve i svedoke. Pretpostavljam da se nen nalaze na prva tri spiska koje ste dali na usvajanje u spis bez svedoka, tako da očekujemo četvrti spisak, koji sadrži ove dokumente.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Hajde da nastavimo tako.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali želim da postavim pitanje o tome. Tiče se toga da li ste videli ranije ove dokumente, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da jesam. Nisam 100 posto siguran, ali sam siguran da ih nisam uključio u moj izveštaj iz razloga koje sam objasnio.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Niste ih uključili u vaš izveštaj, ali oni se pojavljuju kao rezultat RFA-a, zahteva za pomoć. Da li ste pogledali ova dokumenta?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Odgovorio sam na pitanje. Mislim da sam ih video. Nisam sistematski proverava kako su oni dospeli u Tužilaštvo; to bi me odvelo predaleko, ali sam ih pogledao i na osnovu komentara na pitanje koje sam dao ranije, ne smatram ih relevantnim za moj izveštaj.

ADVOKAT KAY - PITANJE: U redu.

ADVOKAT KAY: Baviće se time na način koji je predložio časni Sud, i sada ćemo preći na neku drugu stvar.

SUDIJA ORIE: Pre nego što to uradimo, gospodine Kay, moram da pitam svedoka da li ima prigovor na to. Rekao sam da ja ne upravljam vašim vremenom, gospodine Theunens. Kada govorim o vikendu, naravno, on počinje tek u 5.00 časova, ali ne znam da li imate neke druge stvari da radite, i samo sam hteo da zatražim vašu saglasnost sa ovom procedurom.

SVEDOK THEUNENS: Moj nadređeni komandant je rezervisao vikend u Parizu pre nego što smo počeli sa svedočenjem, ali se vraćamo u nedelju, i ona će razumeti da u ponedeljak, kada je praznik UN-a, ja mogu da pogledam to.

SUDIJA ORIE: Pa to nam rasvetljava pitanje rukovođenja i komandovanja, zar ne?

SVEDOK THEUNENS: Svakako.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Hajde da pređemo na dokazni predmet Odbrane broj D790.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I dok se pojavljuje taj dokument, ja ću vam dati široku sliku šta je ovo, gospodine Theunens, kako biste znali, i on je u skladu sa unakrsnim ispitivanjem gospodine Mišetića o tome, u stvari, ono što se ovde dešava jeste da je komandant 72. bataljona Budimir, zadržao kontrolu nad nezavisnom četom Knin, i nije predao nikome drugom, ostao mu je bataljon podređen sve vreme. Da li ste shvatili to?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, i to ... ja bih smatrao ... mislim, čitam dokument ali slušam šta govorite.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ovo je primena članova 8 i 9, kada se govori o profesionalnoj i operativnoj liniji. Članovi 8 i 9 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ovde imamo primer, od 22. avgusta 1995. godine. Bezbednost komandne pošte Knin, znamo da to znači garnizona, komandant pukovniku generalu Čermak je potrebno osiguranje, i pukovnik Kozić iz uprave vojne policije je izdao naređenje komandantu 72. bataljona da izvede sve organizacione pripreme da preuzme osiguranje komandanta kninskog garnizona od 7. čete vojne policije Knin. Ovde stoji vojna pošta, vojna pošta, ali se misli na vojnu policiju, 7. četu. Ovo ukazuje, zar ne, da general Čermak nije imao ovlašćenja da naredi poručniku Oršuliću, komandantu 7. čete Knina, da se pobrine za njegovu sigurnost, s obzirom da mu nije bio podređen?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je moguće, ali postoji nekoliko, mislim, kao što sam rekao, mogućnosti u ovom kontekstu, jer može biti da je ... može biti da je general Čermak tražio obezbeđenje vojne policije. Ne znamo gde je tražio. Možda je naredio Oršuliću da ga osigura, i da je Oršulić rekao, Ja to ne radim. Uključio sam u moj izveštaj dokazne predmete Tužilaštva broj P509, P513 i P512, a to su primeri naređenja generala Čermaka vojnoj policiji u Kninu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Mi smo to pogledali, jedno se odnosi na vozila UNCRO-a, i tako dalje, i tako dalje. Hajde da se pozabavimo sa ovim. Molim vas, ne ubacujte naređenja o UNCRO-u, hajde da pogledamo ovo, molim vas, jer je sigurnost jedan od redovnih zadataka vojne policije; zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Sigurnost u opštem smislu, da, ali upravo proveravam član 10, da li se govori nešto konkretno o osiguravanju lične bezbednosti, jer sam razumeo da ovi ljudi funkcionišu kao ...

ADVOKAT KAY - PITANJE: To je baš prva tačka, u stvari, u članu 10. „Zaštita života i lične bezbednosti vojnog osoblja i drugih građana Republike Hrvatske i zaštite njihove imovine.“ Dakle član 1 ... tačka 1 člana 10 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880, Pravilnik o vojnoj policiji. Na osnovu argumenta koji ste dali pred Sudom da je generalu Čermaku vojna policija bila podređena, on bi mogao da izda ovakvo naređenje. Nije mora da ide preko uprave vojne policije, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ja sam razumeo da se ovaj dokument bavi sa veoma specifičnim aspektom bezbednosti, odnosno, obezbeđivanje lične sigurnosti 24 sata dnevno 7 dana nedeljno komandanta garnizona, što očigledno ima uticaj na to ko može da obezbedi to osiguravanje. Treba vam specijalizovano osoblje. Treba vam dovoljno osoblja kako biste imali tim koji je prisutan ili dostupan 24 sata dnevno 7 dana nedeljno. Po mom mišljenju, to ide izvan sprovođenja redovnih ili dnevnih zadataka vojne policije, kao što je objašnjeno u članu 9 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880, i ponovljeni u Laušičevom naređenju od 5. jula. Mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj P881, ali nisam siguran.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li biste se složili da naređenje ne konkretizuje da su potrebni neki specijalni policajci, samo se kaže iz sastava snaga vojne policije čete Knin?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Član ... izvinjavam se. Paragraf 2 ne ukazuje zapravo na ... slažem se sa vama da oni treba da imaju neku posebnu obuku, ali se spominju odgovarajuća oprema i oružje, tako da to znači da treba da znaju kako da rukuju tim oružjem, i tu stoji „maksimalno obratiti pažnju na izgled i ponašanje.“ Ne znam šta se tačno misli pod tim. Vojni policajci treba da znaju kako da se ponašaju i kako da izgledaju. Može biti je iskazana namera ... da se odradi specijalna selekcija konkretnog osoblja.

ADVOKAT KAY - PITANJE: I sve je to mogao sam da reši gospodin Oršulić, jer je on imao sve ljude, to smo videli u naređenjima koja smo pogledali, koji se nalaze pod njegovom komandom u Kninu; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Čani Sude, nisam specijalista ili ekspert u domenu pružanja lične zaštite, ali sam razgovarao sa ljudima, na primer, u tom području, i treba vam mnogo ljudi da obezbedite 24 sata dnevno 7 dana u nedelji osoblje za zaštitu pojedinca. Mislim da to ne može da reši samo jedna četa, jer je ta četa tamo i da ... da izvodi redovne zadatke vojne policije.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Složili biste se, da ovo protivreči vašoj analizi pitanja podređenosti; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, časni Sude, jer ja ovo gledam kao na veoma specifičan zadatak, obezbeđivanje lične sigurnosti ili lične bezbednosti ... general pukovnika, višeg oficira.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D791. Ovo je izveštaj od 21. avgusta 1995. godine, od poručnika Oršulića čete Knin, koji se tiče osiguravanja radnih grupa Ministarstva odbrane tokom njihovog obilaska vojnih objekata sa dva vojna policajca, i izveštavanje vojnoj upravi. Nema izveštaja ... generalu Čermaku; zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Ali vaš je argument da bi trebalo da postoji izveštaj generalu Čermaku; zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Rekao bih da to zavisi od toga da li je general Čermak dao ovaj zadatak iloi ne. Ako je on dao ovaj zadatak, onda svakako treba da postoji izveštaj generalu Čermaku. Ako on nije dao ovaj zadatak, onda nema potrebe da mu se pošalje izveštaj.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dakle, ako general Čermak nije dao zadatke, onda nećemo videti izveštaje koje bi mu poslao poručnik Oršulić. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Izveštaje o izvođenju ovih specifičnih zadataka, da, to bi bilo tačno.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da li ste videli neke izveštaje poručnika Oršulića, kao komadanta čete Knin, koji su upućeni generalu Čermaku?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, nisam video takve izveštaje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Dokaz ... dokument označen sa 2D07-0053. Datum je 16. septembar 1995. godine. To je opet od uprave vojne policije, pukovnika Kozića, upućeno zameniku načelnika uprave vojne policije, brigadiru Biškiću, i to je opšta procena bezbednosne situacije u Republici Hrvatskoj od operacije *Oluja*, i „Na osnovu naše procene, bezbednosna situacija,“ on je opisuje unutar zone odgovornosti jedinca vojne policije, opisuje je kao dobru i stabilnu, da se deluje zajedničkim snagama na celom području. Vojna policija i snage MUP-a, zajedno sa vojnim i civilnim vlastima su uspostavljeni, i preuzeli su kontrolu nad područjem. Vidimo da je ostatak teksta o jedinicama vojne policije. Navode se dealji o javnom redu i miru po prekršajima, govoreći o kršenju javnog reda, i sveukupnim aktivnostima koje su preduzete. Hajde da pređemo na stranu 2. Preporuka o napuštanju sistema rada i prebacivanje na drugi način, intenzivan .... početi sa intenzivnijim upoznavanjem komandanata HV-a (sa opštim stanjem

sigurnosti), i tako dalje. Tu možemo da vidimo tekst. Ovo ukazuje na visok stepen posmatranja i kontrole od strane uprave vojne policije, zar ne, nad svojim jedinicama u oslobođenom području?
SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, i to se slaže sa članom 9 ... izvinjavam se, sa članom 8. Da, izvinjavam se. To je član 8 dokaznog predmeta Tužilaštva broj P880.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. A struktura sistema i izveštaji koji postoje pokazuju da sistem deluje unutar sistema izveštavanja, zar ne?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Da, prema ... ili u skladu sa profesionalnom linijom, kako sam ranije objasnio.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hvala vam. Nemam više pitanja o tome.

ADVOKAT KAY: Dajem ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1066, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1066 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da pogledamo dokument označen sa 2D07-0079. To je dokument od 21. septembra, opet od ... stoji od komandanta poručnika Michael Budimira, to verovatno nije pravilan prevod njegovog čina. Upućeno je poručniku Oršuliću, i tiče se uzimanja materijalnih sredstava, i naređeno je da je to zabranjeno, da je komandant združene čete, poručnik Oršulić, odgovoran za izvršenje tog naređenja. Dakle, tiče se uzimanja ratnog plena. Kopija ovoga nije poslata generalu Čermaku, kako bi se obavestio o situaciji sa tom četom Knin?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Tačno je da ovaj dokument nije poslat generalu Čermaku, ali treba da pogledamo ... naređenje koje leži u osnovi ovog naređenja, odnosno, naređenje generala Gotovine od 13. septembra, koje se spominje u uvodu, kako bismo videli da li je ono poslato generalu Čermaku, jer taj dokument, što se mene tiče, ukazuje da je naređenje generala Gotovine prosleđeno lancem komande od najvišeg do najnižeg nivoa, raznim jedinicama, i u tom kontekstu bi bilo neuobičajno da imamo komandanta vojne policije koji šalje naređenje jednom od komandanata garnizona.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Nemam to pri ruci, ali ćemo pokušati da ga nađemo u narednih nekoliko minuta.

ADVOKAT KAY: Dajem ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1067, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1067 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ima nekoliko drugih dokumenata slične prirode, koje ću da ponudim na usvalanje u spis bez svedoka kako bih uštedeo vreme, i Pretresno veće je upoznato sa tim pitanjem.

SUDIJA ORIE: Da, jesmo. Samo se pitam, ne znam koliko ih ima, i ne želim da preopteretim ...

ADVOKAT KAY: Ne previše.

SUDIJA ORIE: Ne previše. Ako ih je samo nekoliko, ako biste vi ... ako postoji neka mogućnost da ih dodate u kolekciju koju ste već pripremili za gospodina Theunensa.

ADVOKAT KAY: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: Nastojaćemo da uradimo tako.

SUDIJA ORIE: Da. Ima ih samo nekoliko, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS: Sve je to relativno, ali ...

SUDIJA ORIE: Da, da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Hajde da pređemo na dokument broj 2562 po Pravilu 65 ter. I ovo prethodi velikom broju sličnih dokumenata, mi ćemo se baviti prvim delom. Ostatak nije preveden. Dobili smo ih od Tužilaštva, ima ih puno, ali oni govore istu priču, i tiče se dnevnog izveštaja od 31. avgusta 1995. godine. Da li ste ranije videli ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Ne sećam se konkretno ovog dokumenta, ali sam video slične izveštaje vojne policije.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Pre nego što završimo za danas, hteo bih da prođem kroz ovaj dokument sa vama. To je izveštaj dežurne službe 72. bataljona vojne policije. Prvi naslov je „Prekršaji odredbi Pravilnika o vojnoj disciplini.“ I primetićete u prvoj tački da je 31. avgusta, pripadnik ... određene jedinice, VP tu znači vojna pošta, broj 1108 je za Drniš, ušao u prostorije 72. pošte vojne policije u Kninu, i prijavio da su u određenom trenutku u komšiluku u Kninu, trojica pripadnika hrvatske vojske vozili kola i da su ukrali veliku količinu nameštaja iz kuće, i patrola 72. vojne policije u Kninu je poslata da istraži to, i ta patrola je primetila vozila ispred komande splitskog garnizona i privela te osobe iz vozila u vojnu policiju u Kninu. I onda se priča nastavlja o tome šta se dogodilo. Hajde da pređemo na stranu 2. Vidimo da dnevni izveštaj za taj dan uključuje i izveštaj iz policijske stanice u Kninu o pripadniku Hrvatske vojske i problem sa jednim civilom, i poslata je patrola 72. bataljona u Kninu, stoji kao VP 2233, to znači četa Knin, i možemo da vidimo dalje detalje o vojnoj policiji u Kninu. Ako pređemo na stranu 3, to su sve naslovi, uopšteni naslovi koje smo videli o kršenju Pravila o vojnoj disciplini, o drugim događajima, o obezbeđivanju javnih okupljanja. Na strani 3 stoji o napadima na zvaničnike vojne policije. Dalje na strani u engleskoj verziji, sredstva prinude, kršenje odredaba Pravila o vojnoj disciplini, bezbednost saobraćaja. I onda možemo da pređemo na sledeću stranu, stranu 4. Vidimo dalje informacije o drugim ... o drugim aktivnostima vojne policije, uključujući patrolu 72. bataljona vojne policije u Drnišu, ali od nama je od interesa kojme je ovo isporučeno. Pre svega, odeljenju operativne dužnosti uprave vojne policije. To je odeljenje generala Laušića, zar ne, štabu i Zagrebu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: To je odeljenje unutar uprave generala Laušića, da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Sledeći je komandant splitske vojne oblasti. Pod brojem 3 je komandant splitskog vojnog garnizona.

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Splitskom garnizonu, da.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Da. SIS-u, to je obaveštajna služba, načelniku splitsko-dalmatinske policijske uprave, vojnom sudu, kancelariji vojnog tužioca, komandantu za operacije i obuku, dežurnom oficiru 72. bataljona, i načelniku kriminalističke policije. Kninski garnizon se ne nalazi na spisku, gospodine Theunens. Da li se uopšte sećate da ste videli ovaj dokument?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Mislim da ste me to već pitali. Video sam slične dokumente, i tačno je da je ovde ... mislim, da nema nikakvog spomena komande kninskog garnizona, gde bih ja očekivao ... mislim, na osnovu prvog incidenta o kojem je poslat izveštaj, koji se desio u Kninu ili koji je prijavljen u Kninu, da bi takav izveštaj takođe bio poslat komandantu kninskog garnizona, s obzirom da je prema propisima, on odgovoran za održavanje reda i discipline u svom garnizonu.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Dakle, linija izveštavanja od službe dežurstva ovde ne uključuje njega u ovaj dokument, i videli smo brojne stvari koje ukazuju na to da, što se tiče Knina, ako je vaš argument tačan, da bi on bio obavešten o tome; da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Svakako. Ja sam objasnio ... mislim, nezavisno od toga što vi zovete moji argumenti, ja sam objasnio da sam smatrao da bi ovaj izveštaj takođe bio poslat komandantu kninskog garnizona. Ovo u stvari nema nikakve veze sa podređenošću. To je pitanje toga da komandant garnizona ima informaciju, operativnu informaciju, koja mu je potrebna kako bi sprovodio svoje dužnosti.

ADVOKAT KAY - PITANJE: Vidite ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, gledam na sat.

ADVOKAT KAY: Da. Hteo sam da postavim poslednje pitanje vezano za ovaj dokument.

SUDIJA ORIE: Da, onda jedno pitanje, jer mi treba dva minuta za jednu drugu stvar.

ADVOKAT KAY: Izvinjavam se, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne, trebalo je da najavim to, tako da nema potreba da se izvinjavate. Jendo pitanje.

ADVOKAT KAY - PITANJE: To je stvar o kojoj sam vam govorio, i ima još toga, i svi ti dokumenti idu u splitski garnizon a ne u kninski. Postoji ceo svežanj dokumenata, koji ukazuju, zar ne, da je, u stvari, četa Knin delovala unutar 72. bataljona, i nije radila sa, niti odgovarala kninskom garnizonu?

SVEDOK THEUNENS – ODGOVOR: Odgovorio sam na to pitanje. Objasnio sam da je general Čermak izdao nekoliko naređenja kninskoj vojnoj policiji. Takođe sam objasnio da izveštavanje o incidentima u zoni odgovornosti garnizona nije nužno povezano sa ruvođenjem i komandovanjem.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, nastaviću sa ovim dokumentima, uz saglasnost Suda, u četorak.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: Dajem ovaj dokument na usvajanje u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D1068, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D1068 se usvaja u spis. Gopsodine Theunens, treba mi dva minuta za jednu proceduralnu stvar, koja vas ne treba da brine. Prvo, hteo bih da izrazim moju zahvalnost što ste prihvatili naš poziv da pogledate nekoliko dokumenata. Oni će vam biti dostavljeni preko uobičajenih kanala. Nećemo zasedati u ponedeljak. Nastavićemo 9. decembra, to je utorak, u 14.15 časova. Hteli bismo opet da vas vidimo. Moja uputstva vezana za to da ni sa kim ne govorite o svedočenju koje ste već dali ili koje ćete tek da date su ista kao i uvek.

ADVOKAT KAY: Hvala vam, časni Sude. Kad smo već kod toga, možemo da pošaljemo ta dokumenta preko elektronskog sistema sudnice, a gospodin Theunens ima pristup elektronskom sistemu sudnice, i to je očigledno efikasan način da mu se dostave ti odkumenti.

SUDIJA ORIE: Imam pristup elektronskom sistemu sudnice. Samo razmišljam da li ću moći da identifikujem dokumente.

ADVOKAT KAY: Oni sadrže opis.

SUDIJA ORIE: Onda hajde da se pobrinemo da koristimo uobičajene kanale, kako bismo bili sigurni ... pored toga, osim toga, bio bi dodatni teret da ih on štampa. Ako on bude hteo da ih nosi sa sobom, onda, naravno, ne bi bilo u redu da on treba da radi posao koji je trebalo da uradi neko drugi. Gospodine Thuenens, puno vam hvala. Hteli bismo da vas vidimo ponovo u utorak. Gospodo poslužiteljko, molim vas da ispratite svedoka iz sudnice.

(svedok je napustio sudnicu)

SUDIJA ORIE: Hajde da pređemo na privatnu sednicu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, pre nego što pređemo, zasedamo popodne u utorak. Mislim da smo popodne u utorak, ne ujutru.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak. Mislim da sam ranije rekao da je popodne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U pravu ste, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, to je 89, red 7.

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

sekretar: Časni Sude, opet smo na otvorenoj sednici.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare. Završavamo za danas, i nastavljamo u utorak, 9. decembra, u 14.15 časova, sudnica broj 3.

Sednica je završena u 13.51 h.

Nastavlja se u utorak, 09. decembra 2008, u 14.15 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje